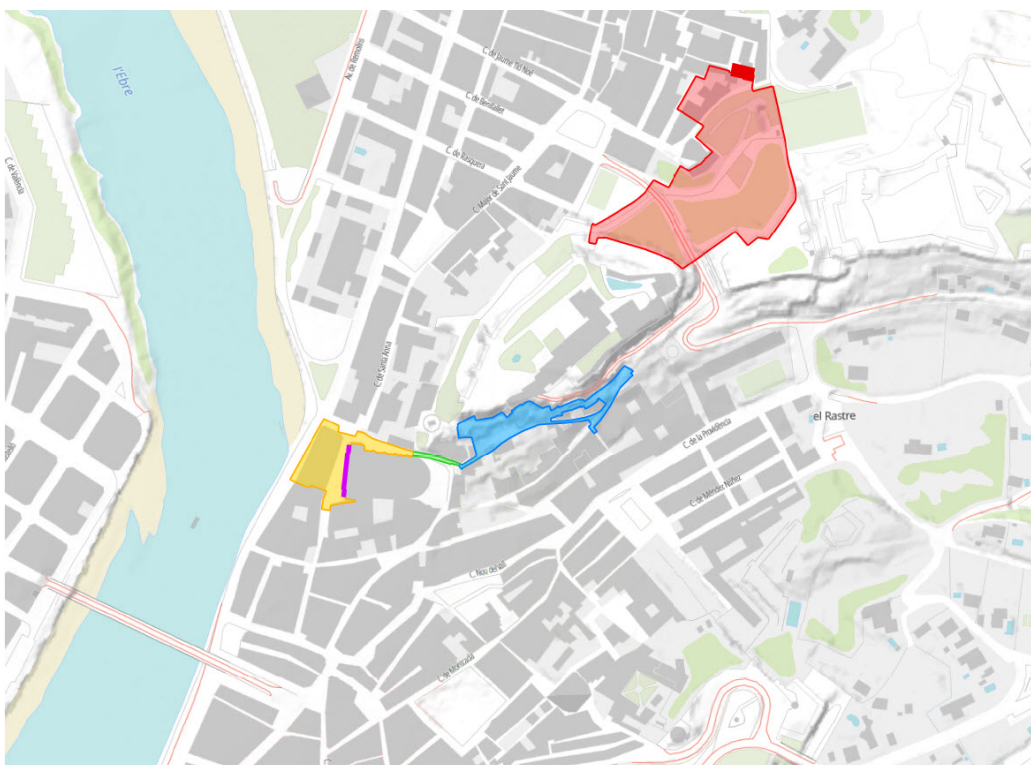

DERTOSA-TURTUXA-TORTOSA: **Una ciutat, tres noms i 2000 anys**

Memòria tècnica - FEDER 2014/2020 – EIX 6

Tortosa, desembre 2018

Ajuntament
de Tortosa

Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional
Una manera de fer Europa

ÍNDEX

1. Títol de l'operació	3
2. Descripció general de l'operació i de cadascuna de les actuacions previstes que la conformen.....	3
2.1. Definició general de l'operació	3
2.2. Descripció de les actuacions	4
3. Calendari previst de desenvolupament de cada una de les actuacions i pla de treball.	21
4. Pressupost equilibrat i justificat per a cadascuna de les actuacions de l'operació, ja sigui amb fons propis o amb altres ajuts o subvencions, d'acord amb el que estableix l'article 19.3 de la Llei 38/2003, de 17 de novembre, general de subvencions. En cas de tenir cofinançament aprovat, cal justificar-lo.	22
5. Recursos humans dedicats inequívocament a l'operació subvencionada: descripció del personal de nova contractació i descripció del manteniment del personal ja existent. Indicació, en ambdós casos, del nombre de persones, la categoria, la tipologia de contracte i el tant per cent de dedicació.	23
6. Descripció del territori on es desenvolupa l'operació.	24
6.1. Introducció	24
6.2. Consideracions geogràfiques, demogràfiques i socials	25
6.3. Activitat econòmica.....	27
6.4. Reflexions i prospectiva	29
7. Descripció de l'estratègia global i territorial en què s'emmarca l'operació. Descripció dels objectius estratègics i operatius de l'operació. Explicar en quina mesura l'operació contribueix a l'estratègia territorial i als seus objectius. Justificació de la viabilitat tècnica de l'operació.	30
7.1. Estratègies d'àmbit nacional i/o global:.....	30
7.2. Estratègia territorial i contribució de l'actuació a la mateixa	31
7.3. Contribució a l'estratègia territorial.....	33
7.4. Objectius estratègics i operatius de l'operació	34
7.5. Justificació de la viabilitat tècnica	35
8. Contribució de l'operació en l'assoliment de les prioritats definides en el Programa operatiu FEDER Catalunya 2014-2020.	37
9. Descripció dels mètodes innovadors que s'utilitzaran en l'àmbit local i especificació de si són l'adaptació de mètodes d'altres zones o no. Descripció de l'aplicabilitat i l'ús de les noves tecnologies implementades en l'execució de l'operació.	39
10. Pla de comunicació i difusió de l'operació.	40
11. Justificació de l'impacte, la dimensió transformadora, la innovació i la sostenibilitat econòmica i ambiental dels resultats de l'operació. Ha de contenir una descripció i una quantificació de l'impacte esperat en el territori, durant l'execució, i més enllà de la seva finalització, pel que fa als beneficis directes i indirectes, i dels factors que incideixen en el resultat final.....	42
11.1. Impacte econòmic.....	42
11.2. Impacte urbanístic.....	43
11.3. Impacte social	44

12. Quadre d'indicadors per mesurar i fer el seguiment dels resultats assolits i del grau de consecució dels objectius de l'operació. Els indicadors han d'estar alineats amb els indicadors del PO FEDER de Catalunya 2014-2020. S'han d'assenyalar els valors a l'inici i la previsió del que es vol assolir l'any de finalització.	44
13. Model de gestió una vegada finalitzada l'operació. Si l'operació és generadora d'ingressos, pressupost detallat d'ingressos i despeses dels set anys posteriors a l'entrada en funcionament.....	45
14. Descripció de les accions de millora destinades a fomentar la igualtat d'oportunitats.	47
14.1. Accions en el marc de la implementació del projecte.....	47
14.2. Accions pel que fa al contingut de l'operació	48
15. Operacions emmarcades en els objectius específics 6.3.1 i 6.3.2	49
15.1 Descripció de la preservació del patrimoni cultural catalogat per augmentar la competitivitat de l'oferta turística catalana i reactivar l'economia en zones especialment deprimides (cal especificar si es disposa d'un pla de gestió turística del territori en qüestió).....	49
15.2 Descripció en cas que l'operació formi part d'alguna actuació estratègica del territori i/o sigui complementària d'alguna altra.	50

Llista de documentació annexa:

- **Documentació actuacions**
 - Tortosa Cota_0: projecte executiu actuació entorn de la catedral
 - Tortosa Cota_0: avantprojecte museïtzació jaciment arqueològic i certificat d'aprovació
 - Passeig de les Cultures: projecte executiu urbanització entorn castell de la Suda
 - Casa de les 3 cultures: projecte executiu construcció pavelló antic balneari del Porcar
 - Mapping la llum de l'Ebre: avantprojecte mapping audiovisual permanent i certificat d'aprovació.
 - Plànols generals i situació d'identificació de l'operació amb les actuacions
 - Cronologia i pressupost Pla de Comunicació
 - Anàlisi financer dels projectes generadors d'ingressos
- **Documentació complementària**
 - Pla de Gestió Turística de Tortosa, 2018-2023 i certificat d'aprovació.
 - Pla d'igualtat entre dones i homes i certificat d'aprovació.
 - Protocol d'actuació contra l'assetjament sexual i assetjament per raó de sexe i certificat d'aprovació.
- **Certificats i documentació administrativa**
 - Certificat aprovació de sol·licitud de subvenció a la convocatòria PO FEDER 2014-2020 EIX-6
 - Certificat de disponibilitat dels terrenys
 - Declaració responsable sobre el detall de subvencions rebudes o sol·licitades, rendició de comptes a la Sindicatura de Comptes i compliment de les obligacions de l'article 21 de les bases reguladores.

1. Títol de l'operació

DERTOSA-TURTUXA-TORTOSA: UNA CIUTAT, TRES NOMS I 2000 ANYS

2. Descripció general de l'operació i de cadascuna de les actuacions previstes que la conformen

2.1. Definició general de l'operació

L'àmbit de l'operació FEDER 2014/2020-EIX 6, "***Dertosa-Turtuxa-Tortosa: una ciutat, tres noms i 2000 anys***", té com principal objectiu la protecció, foment i desenvolupament del patrimoni cultural de la ciutat i, en particular de la dinamització de les àrees de major interès turístic, entre les quals el Pla de Gestió Turística de Tortosa inclou:

- *La Tortosa emmurallada: El Castell de la Suda*, les Avançades de Sant Joan...
- *La Tortosa medieval: La Catedral*, el Palau del Bisbe, el Convent de Santa Clara, els Palaus, **el Call jueu**...
- *El modernisme: l'antic Balneari del Porcar* situat entre els barris cristians, moriscos i jueus.

El projecte que es presenta està conformat per varies actuacions relacionades entre elles, atès que es tracta d'un projecte vertebrador de diferents zones del **Conjunt Històric-artístic declarat BCIN**, on les actuacions proposades en el marc de l'operació pretenen **donar impuls al turisme cultural i sostenible, basat amb la preservació i posada en valor del patrimoni arquitectònic, monumental, paisatgístic i natural**, així com la **museïtzació** de les importants troballes arqueològiques, sempre prioritzant, en l'àmbit de les intervencions, la **millora de l'accessibilitat i la senyalització** dels recursos patrimonials i paisatgístics relacionats amb la història de la ciutat i les cultures que n'han format part. Al llarg dels seus 2000 anys d'existència, la ciutat ha vist passar-hi diferents pobles i cultures que l'han fet seva i han deixat la seva empremta, conformant el seu passat i condicionant el que avui és Tortosa, però sempre amb un element intergeneracional i intercultural vertebrador com és el riu Ebre. Es imprescindible disposar d'una bona connectivitat urbanística entre els diferents pols d'atracció per tal d'aconseguir l'èxit que es pretén.

Les diferents actuacions que conformen l'operació general són les següents:

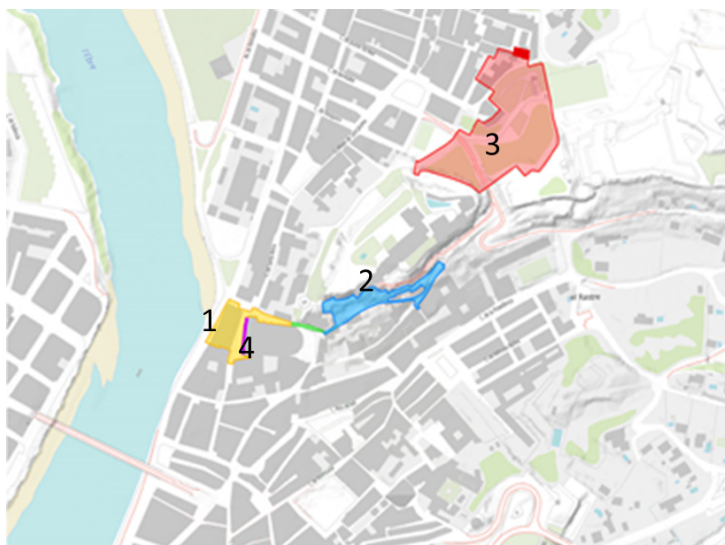
1- Tortosa Cota_0. El projecte més ambiciós, que inclou la recuperació de l'entorn de la Catedral de Santa Maria, amb la construcció d'una plaça que actua com a mirador al riu i que al mateix temps permet posar en valor el jaciment arqueològic d'alt valor patrimonial que es va trobar a l'emplaçament ocupat per les antigues cases del front fluvial de la catedral. Els principis característics de la museïtzació són l'autonomia de funcionament gràcies a una total domotització i el guiatge virtual amb unes figures humanes expertes en arqueologia, situant-se en punts estratègics del recorregut.

2- El Passeig de les Cultures. Projecte d'adequació, recuperació i valorització d'un entorn històric i degradat, al voltant de les muralles del castell de la Suda, i els espais adjacents, coneguts com parc del Castell, que funciona d'element d'unió dels barris històrics de Remolins (on són ubicats el Call Jueu, els Jardins del Príncep i la Moreria Medieval). Es realitzen les intervencions necessàries per permetre la connexió del futur vial de Ronda-Passeig de les Cultures, amb la part ja executada. Incorpora un recorregut amb 15 escultures que representen diferents personatges històrics cabdals per la ciutat.

3- La Casa de les tres Cultures. Un nou equipament ubicat en l'àmbit de l'antic Balneari del Porcar, al barri de Remolins, i que passarà a formar part del recorregut dels avui anomenats Jardins del Príncep. Allotjarà una exposició permanent dedicada a l'època en que cristians, jueus i musulmans conviuen i en destaca les seves aportacions. Aquesta exposició inclou un audiovisual on 3 representacions hologràfiques d'aquestes cultures, a escala natural, dialoguen entre elles.

4- Mapping audiovisual: La llum de l'Ebre. Projecte de projecció a l'aire lliure sobre la façana de la Catedral de Santa Maria, construïda entre els segles XVII i XVIII seguint els models barrocs romans de l'època, malgrat es tracta d'un edifici de factura gòtica. La superfície aproximada de projecció és de 1.000m². Vol ser un espectacle que parli del propi edifici i de la història de Tortosa al llarg dels seus 2000 anys d'història, sobre les cultures, personatges i esdeveniments que hi han passat.

Nucli antic de Tortosa i localització de les actuacions

La totalitat dels terrenys de l'operació es troben inclosos dins del Conjunt Històric Artístic de la ciutat de Tortosa, declarat mitjançant el Decret 559/1976 del Ministeri d'Educació i Ciència publicat en el butlletí oficial de l'Estat el 25 de març de 1976.

Les actuacions a realitzar es situen a l'entorn del Castell de la Suda i de la Catedral, elements catalogats com Be Cultural d'Interès Nacional segons el Catàleg d'Edificis i Conjunts Urbans i Rurals de Caràcter Històric, Artístic i Ambiental de la ciutat i el municipi de Tortosa aprovat conjuntament amb el Text refós del POUM. Les diferents actuacions contingudes en l'operació s'ajusten a la normativa urbanística i

patrimonial vigent.

L'objectiu estratègic que es vol aconseguir amb aquesta operació, consisteix en posicionar la ciutat de Tortosa com a referent cultural, històric, patrimonial i turístic de les Terres de l'Ebre i principal ciutat del sud de Catalunya, amb un important llegat material representat pel seu nombrós conjunt patrimonial i paisatgístic, però també un d'immaterial reflectit en les seves tradicions, història i cultura.

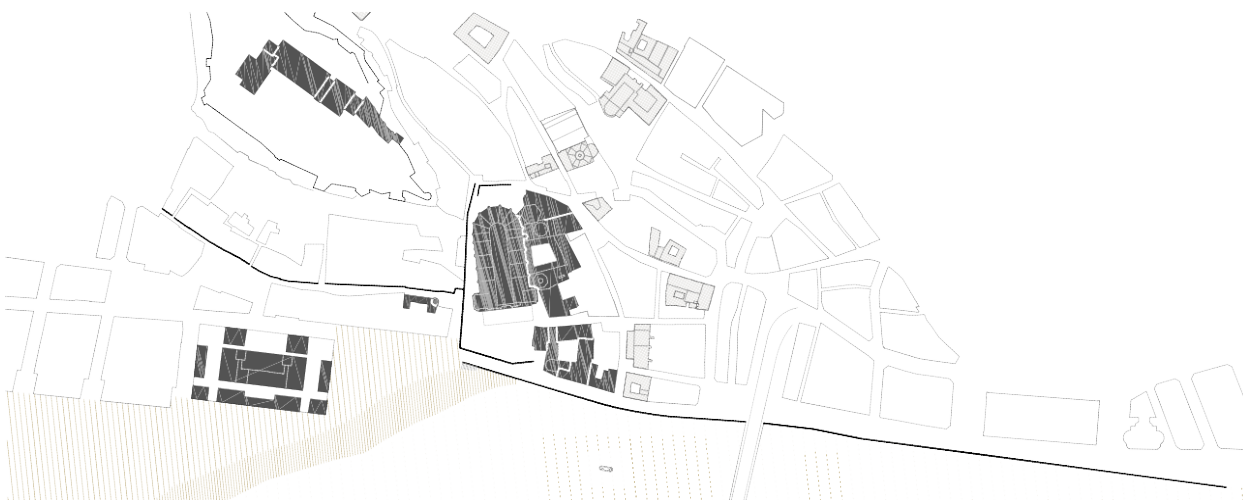
Tot això passa per una **estratègia de desenvolupament turístic que té com a objectiu la creació d'una oferta cultural i turística conjunta i alhora diversificada**, que permeti als visitants viure experiències diverses i enriquidores al llarg de les diferents visites temàtiques, activitats i recorreguts amb recursos audiovisuals i recreacions històriques escenogràfiques, que se li ofereixin mitjançant la promoció de Packs turístics amb combinació d'ofertes d'allotjament i restauració, possibilitant una ocupació de diversos dies per a poder seguir tota l'oferta d'itineraris, augmentant així el nombre de pernoctacions al municipi. Aquesta oferta es pretén portar a terme gràcies a tot un seguit d'actuacions que s'expliquen de forma detallada a continuació i que encaixen perfectament amb els objectius del programa FEDER.

2.2. Descripció de les actuacions

2.2.1. TORTOSA COTA_0

Tortosa Cota_0. L'actuació més ambiciosa, que inclou la **recuperació de l'entorn de la Catedral de Santa Maria i del Palau Episcopal**, tots dos declarats BCIN. L'objecte del projecte consisteix en el cobriment, restauració i museïtzació del jaciment arqueològic d'alt valor patrimonial que s'emplaça en el subsòl de les antigues cases del front fluvial de la Catedral, que juntament amb la urbanització de la plaça que es genera en l'espai exterior, resol la continuïtat urbana d'aquest indret amb la plaça de l'Absis i el seu entorn immediat, de manera que tot l'entorn de la Catedral s'entengui com una única actuació. Per tal de portar a terme aquesta proposta l'Ajuntament va convocar un concurs, en el qual l'àmbit d'intervenció comprenia des de la plaça del Paolet fins la plaça de l'Escorxador. Finalment, el projecte actual es centra en l'actuació de la part central situada en front de la Catedral, quedant la resta per actuacions posteriors.

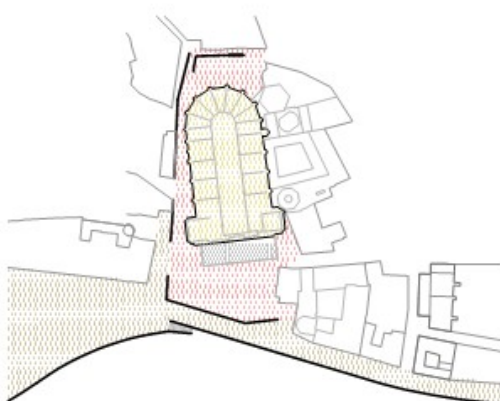
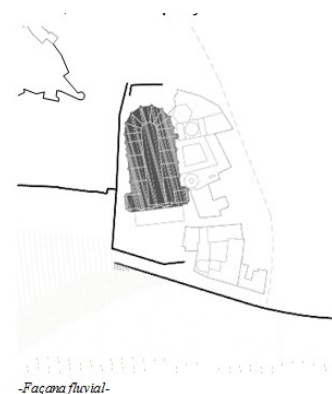
L'àmbit d'aquest projecte es troba situat entre la Rambla Felip Pedrell, el carrer Costa del Capellans, la Catedral de Tortosa, el carrer Creuera i el Palau Episcopal. La superfície afectada pel projecte d'urbanització és de 3.647,22 m² i la superfície generada pel cobriment de les restes és de 1.384,58 m².

Al **Pla d'Ordenació Urbanística Municipal**, publicat l'any 2007, els terrenys situats davant de la Catedral es qualifiquen de sistema urbanístic de complement de vialitat, preveient per tant l'enderrocament d'una part dels immobles. El Catàleg d'Edificis i Conjunt Urbans i Rurals de Caràcter Històric que forma part d'aquest POUM, **recull el jaciment arqueològic** del subsòl dels immobles de davant de la Catedral catalogat com BCIN.

Un cop adquirits els immobles afectats, i finalitzades les obres d'enderroc dels edificis a finals de l'any 2015, s'inicien els treballs de sondeig i excavació sobre les restes arqueològiques, amb el resultat d'un conjunt de **troballes que comprèn un àmbit amb estructures de diferents segles, d'important rellevància per a la ciutat.**

La proposta requereix d'una mirada atenta al context físico-geogràfic, monumental-urbà i socio-històric, d'una ciutat que ha tingut en la seva relació amb el Riu Ebre un marc de convivència i frontalitat urbana. La transició topogràfica entre el Castell de la Suda i el riu Ebre, finalment té l'oportunitat d'arribar al riu amb una plaça mirador.

-Estrats: 1.Lo Riu 2.Entorn Catedralici 3.Catedral-

El museu arqueològic s'integra a la trama urbana i al estrat del riu, connectant-se amb el Museu de l'antic Escorxador i amb la resta de façana fluvial.

El projecte s'estructura en tres estrats: el primer "lo riu" (1) (l'Escorxador, l'Av. Remolins i Felip Pedrell), el segon "l'entorn de la Catedral" (2) com a petjada fàcilment identificable del intradós de la primera ciutat (Absis i nova plaça Catedral) i, per últim, l'estrat de "les escales de la catedral" (3), que es proposen perfectament frontals i simètriques reforçant la tipologia de les catedrals implantades sobre la topografia.

S'estableix també una continuïtat de paviment al "nivell riu" entre les places del Paolet i de l'Escorxador

essent cada cop més permeable, de la pedra i paviment continu al Paolet i Felip Pedrell, fins a la vegetació i sauló de l'Escorxador per donar continuïtat a la arribada del riu per la Avinguda Remolins.

Aquest nou espai esdevé **un punt de transició que articula la circulació del front fluvial amb la visió d'arribada al conjunt monumental de la Ciutat**, establint-se una relació de frontalitat des del barri de Ferreries. Per aquest motiu, es proposa una plaça-sòcol sobre la que es situa la Catedral, mirador cap al riu i cobriment i restauració de les restes arqueològiques. S'integren en la mateixa estratègia tots els edificis que acaben conformant la façana fluvial del Nucli Antic. S'entén així que la plaça de la Catedral

està en el centre de les dues portes, la del Paolet (més urbana) i la de l'Escorxador (més fluvial). El fet que la Catedral quedi oberta al riu, permet l'articulació d'aquest front fluvial amb la segona corona entorn el Castell de la Suda que uneix els barris del Rastre i de Sant Jaume. La intenció d'entendre la plaça de l'Absis i de la Catedral com part de la mateixa intervenció reforça la idea de la Catedral com a façana representativa i simbòlica de la ciutat alhora que articula els moviments i l'ús del dia a dia dels barris del nucli Antic amb la seva relació amb el riu.

El conjunt arqueològic explica també la importància històrica d'aquest lloc precís en la relació urbana i fluvial de Tortosa. Tant la topografia dels desnivells, com localització de la línia de la muralla romana (que indica que la ciutat donava façana clara sobre el riu), com l'absis d'un edifici de culte d'època tardo-antiga (que reforça la idea de conjunt simbòlic d'aquest punt), com el conjunt de troballes en relació a les portes fluvials de la ciutat (que expliquen el seu valor comercial en el dia a dia en la seva relació amb el riu), es reforcen ara amb la nova intervenció. Un gest d'alineació al front de la façana del Palau del Bisbe, deixa una plaça elevada limitada a l'intradós d'aquest límit-balcó mirador, i un sota-plaça com un conjunt arqueològic visitable.

La plaça de la Catedral, juntament amb la plaça de l'Absis i el conjunt Catedralici i Palau Episcopal, conformen un perímetre que reconeix i incorpora la traça de les restes històriques de la ciutat.

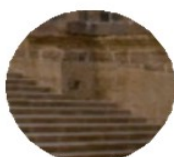

-Base de la Catedral i nivell de la plaça-

El projecte proposa una lectura continua del perímetre de la Catedral, donant valor als aspectes arquitectònics rellevants del monument. La cota de la plaça s'ubica coincidint amb el sòcol de la Catedral. Així s'aconsegueix una lectura uniforme de les dues cantonades que alhora permet curullar l'escala de la Catedral de forma simètrica, responen a la monumentalitat de la Seu. Amb el cobriment de les restes arqueològiques, al mateix temps, s'aconsegueix un espai urbà que estableix el sòcol que dona continuïtat a la façana fluvial, i esdevé nou mirador de la ciutat cap a l'Ebre.

L'estrat de l'entorn de la Catedral dona continuïtat al paviment i a la il·luminació de la plaça de l'Absis. Unions, juntes i il·luminació responen a la geometria de la Catedral: eixos, absis i nau. A la plaça es complementa la il·luminació al banc perimetral i la mitgera. Formigó, amb àrid de Tortosa, i diferents tipus d'acabat, s'estén per tota la superfície, conferint així a la plaça el mateix to de la Catedral.

La geometria de la plaça genera la continuïtat urbana que permet llegir les capes i les traces històriques, alhora que projecta una nova lectura sobre les necessitats de la ciutat i el Riu.

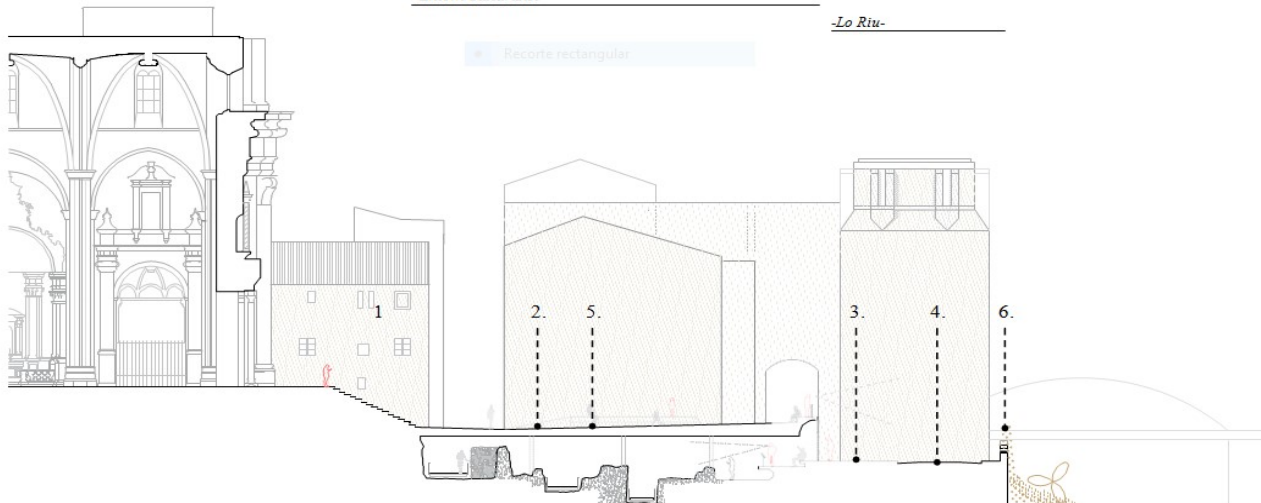

1. Escales Catedral	2. Paviment plaça Catedral	3. Paviment case històric	4. Paviment case històric rodat	5. Il·luminació catedral	6. Il·luminació fluvial existent
------------------------	-------------------------------	------------------------------	------------------------------------	-----------------------------	-------------------------------------

-Estrat Catedral-

-Entorn Catedralici-

-Lo Riu-

CONTINGUT MUSEOGRÀFIC RESTES ARQUEOLÒGIQUES - TORTOSA COTA_0

Les troballes arqueològiques són l'eix central de l'actuació Tortosa Cota_0, atès que la seva museïtzació permetrà transmetre la història de la ciutat gairebé des de els seus inicis.

El programa funcional de l'equipament es divideix en **3 parts** segons el programa que es desenvolupa:

- la **zona d'accés**, un espai de recepció i estada que permet al visitant donar una primera ullada al conjunt de les restes a la vegada que permet salvar el desnivell que hi ha entre la cota del carrer i l'espai interior.
- la **zona expositiva** de les restes arqueològiques, que esdevé l'element programàtic principal.
- la **zona de serveis i difusió**.

Amb la finalitat d'obtenir unes bones imatges zenitals del jaciment i per tenir una visió de tot el conjunt, es realitzaran unes filmacions amb dron abans de l'inici de les obres de cobriment. Un cop hi hagi la plataforma de la plaça serà impossible perquè s'haurà eliminat aquesta visió singular.

Els principis de la museïtzació són:

- **Autonomia de funcionament**. La museïtzació de les restes arqueològiques Tortosa_Cota-0 comptarà, d'una banda, amb **tecnologia d'última generació**. De l'altra, tindrà un funcionament totalment autònom gràcies a la total **domotització**, cosa que permet eliminar qualsevol despesa fixa futura en personal. De tota manera, el personal adscrit a l'Oficina de Turisme (situada a pocs metres del jaciment) tindrà control mitjançant càmeres d'accés remot.
- **Guiatge virtual**. Com que la instal·lació està totalment automatitzada, per generar confiança i proximitat al públic visitant i llevar fredor a l'espai, es proposa crear **dues figures que actuïn de guia virtual**: un/a guia pròpiament dita que et du a cada àmbit on se centra el discurs i un arqueòleg/a,

amb el quals generarem un discurs humà. L'elecció del sexe de cada figura es pot plantejar des de la perspectiva de mesura d'inclusió de gènere.

- Estructura. L'espai constarà d'un punt de recepció amb la figura-guia virtual i **cinc àmbits audiovisuals**: un de general i quatre àmbits històrics (món romà, èpoques visigòtica, andalusí, medievals i posteriors).
- Atenció particular a segments de la població. En primer lloc, atendre la **diversitat lingüística** del públic, per la qual cosa s'emprarà el català, el castellà, l'anglès i el francès. En segon lloc i seguint les polítiques d'igualtat, el centre disposarà de **recursos propis per a persones amb una deficiència visual i auditiva**. En tercer lloc, hi haurà un discurs diversificat i transversal per a **escolars**.

Eines tecnològiques de control de l'espai. El fet de projectar l'espai amb un funcionament autònom, implica implementar l'ús de tecnologia domòtica per a la seva gestió:

- Models d'accés. S'hi podrà accedir amb una entrada de venda a l'Oficina de Turisme, situada a l'Antic Escorxador a una distància de 120m. També es preveu un **accés automàtic** descarregant l'entrada a través del mòbil, amb el conseqüent estalvi en material fungible (paper, tinta) i reducció de residus.
- Torn de control d'aforament. S'hi establiran tant a l'entrada com a la sortida per permetre gestionar l'horari d'accés (programable), el volum de visitants mitjançant els comptadors d'entrada i sortida i, si cal impedir accés si se supera el nombre màxim de visitants.
- Posada en marxa i apagament automatitzats. Tots els elements tecnològics de la instal·lació es posaran en marxa en l'horari previst d'encesa i restaran en stand by fins que detectin la presència de visitants i, al seu torn, recuperaran la posició de repòs un cop el sistema detecti l'absència de públic. Després de l'hora de tancament del centre tots els elements es desconnectaran automàticament, llevat del sistema d'alarma que es connectarà automàticament. Per tant, s'optimitzarà l'ús d'energia al màxim i s'elimina totalment la intervenció humana.
- Seguretat. El recinte comptarà amb 8 càmeres de vigilància, un sistema d'àudio i un sistema de megafonia per donar informació al visitant o, si pertoca, donar instruccions. Alhora també s'hi instal·laran els sistemes clàssics de seguretat: detector de fums, alarma per intrusió, etc.

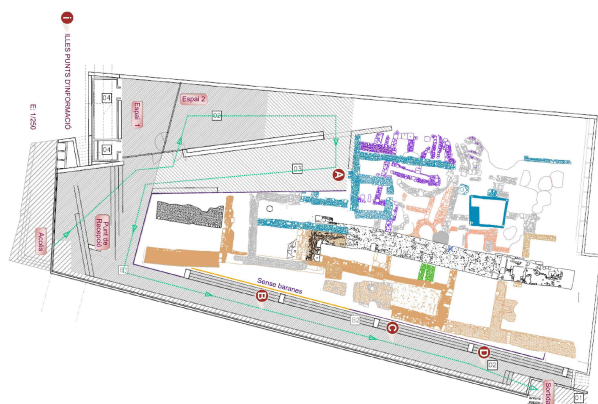
Elements de la museografia. Per tal de dotar la interpretació de les restes arqueològiques de la catedral d'un discurs potent i permetre al públic conèixer i entendre d'una manera satisfactòria el passat tant de l'espai com de la ciutat, es preveuen els següents elements:

- Les figures humanes expertes en guiatge i arqueologia. La figura humana que farà de guia se situarà estratègicament en diversos punts per indicar quina és l'etapa següent del recorregut. Amb una pantalla tàctil de 75" en posició vertical hi haurà un vídeo per reproduir el personatge a escala 1:1 i amb el seleccionador idiomàtic convidarem al públic a dirigir-se a cada punt. Cal fer esment que s'accionen pel detector de moviment. Cadascuna de la figures humanes oferirà explicacions del funcionament del seu àmbit i farà un pinzellada per crear expectativa perquè el públic aprofiti tots les possibilitats de l'espai. Aquest serà l'únic element sonor de cada illa informativa. Aquestes figures poden adoptar diferents nivells de comunicació i transformar-se en dibuix animat quan tinguem programades visites escolars o emprar el llenguatge dels signes per a persones amb deficiència auditiva.
- Vídeo. En la sala 2 s'instal·laran dos projectors làser. La superfície de projecció que es proposa és d'una gran magnitud (4 metres i a dos parets), cosa que farà que el públic se senti immers, envoltat visualment. Aquest primer discurs que rebrà el públic l'invitarà a escollir l'idioma desitjat en una consola i, tot seguit, arrencarà un audiovisual de 4'. Com que és de curta durada, no caldrà instal·lar seients; a tot estirar, es poden instal·lar punts de recolzament.

L'estructura del guió, anant d'allò general a allò concret, aprofitarà la bona situació del jaciment (al costat del riu i davant de la catedral, mirant l'altiplà de la Suda, centre històric de la ciutat) per fer un ràpid repàs dels fets destacats de la història de Tortosa, incidint en les èpoques presents al jaciment, amb un discurs fresc que convidi a visitar la resta de la ciutat. S'hi afegirà la reconstrucció amb imatges 3D animades de l'evolució de la ciutat i preses del jaciment amb dron zenital (visió impossible per al

públic). Tot plegat posarà en valor el jaciment. Per acabar, cal indicar que el vídeo se subtitularà en cada versió per atendre les necessitats de les persones amb deficiència auditiva.

Il·les informatives. Anomenem illa informativa el conjunt d'elements multimèdia que s'agrupen en un punt determinat.

- Característiques comunes. Es crearan quatre illes (A,B,C,D); una per cada etapa destacable que tenim al jaciment: restes romanes, visigòtiques, andalusís i les medievals i posteriors. La situació de cada illa serà el més prop possible de les restes més importants que corresponguin al seu àmbit. Cada illa informativa constarà de la figura experta en arqueologia amb so, el monitor multimèdia, la taula informativa i la projecció al sostre.

Aquest monitor multimèdia, amb una pantalla tàctil de 55" amb peu i en posició horitzontal, es

gestionarà mitjançant una app que escollirà idioma i continguts, permetrà:

- Situar el visitant amb el plànol de l'àmbit.
- Escolliu del menú els distints espectres del jaciment: fotografies del procés de excavació, les fotogrametries realitzades durant les excavacions, reconstruccions en 3D dels elements més destacats (per exemple, muralla romana) o objectes recuperats durant l'excavació (per exemple, sivella visigòtica).
- Accedir a fotografies d'elements de l'època que es troben en altres localitzacions de la ciutat (per exemple, làpida fundacional de les drassanes àrabs de la col·lecció de la Catedral).

L'app comptarà amb el **control de dues càmeres instal·lades per a cada àmbit**. Mitjançant un joystick virtual, és comandarà l'aparició de les escenografies i també l'ordre de l'encesa del mapping sobre les restes preestablertes com a singulars. L'app serà descarregable a mòbil mitjançant la captura d'un QR. Es podrà accedir a tota la informació i, si el monitor està ocupat, funcionar, com a àudio guia.

- Càmeres gestionades pel públic. Com que les restes sovint no són a prop del públic i no es té l'accés visual ideal, s'instal·laran dues càmeres per àmbit, amb il·luminació extra; per exemple, la sortida de la claveguera romana es troba en una posició molt baixa o elements menuts, com els detalls del paredat andalusí. Així, doncs, el públic emprarà el control remot de les càmeres per fer moviments (amunt i avall, dreta i esquerra) o aplicar-hi el zoom. Ara bé, els moviments estaran limitats per mitjà de la programació i, després d'un temps de repòs, tornaran al punt de vista predefinit com zero.
- Escenografies. El guió definirà els llocs d'interès (1 per àmbit) per realitzar escenografies, amb figures humanes i posar les eines o elements que facin falta per reproduir l'acció que vulguem recrear, diferents usos que l'excavació ha posat al descobert. Un bon exemple, seria la recreació dels treballs d'elaboració del garum (salaons de l'època romana). L'inici de cada escenografia es marcarà a demanda des del monitor multimèdia tàctic amb una coloració i intensitat de llum.
- Taula informativa. Aquest serà un element físic ancorat al terra. Contindrà de cada àmbit la informació bàsica en quatre idiomes, plànol, fotografies i imatges 3D representatives. Per a persones amb deficiència visual, contindrà informació textual amb l'alfabet **braille** i il·lustracions o esquemes seleccionats en **relleu**.
- Projeccions al sostre. De les diferents èpoques no només conservem restes arqueològiques que ens remeten a la història o l'etnografia. Tenim una herència ben rica i viva, les paraules que han perviscut en nosaltres a través del temps, ja com a llengua pròpia evolucionada del llatí vulgar, amb les aportacions de les llengües de substrat, d'adstrat i de superstrat (àrab, mossàrab). S'aprofitarà el sostre de l'espai per projectar núvols de paraules amb la informació de la seva procedència, mitjançant un projector de cap mòbil amb sensor de moviment. En resum, serà un

element singular que enriqueix el discurs general, sense interferir amb els altres nivells d'informació i alhora és una informació visual, amb una gran potència estètica.

- **Il·luminació.** Atès que l'espai és interior i que les restes de les diferents èpoques es troben superposades, s'emprarà una il·luminació amb diverses coloracions per distingir cada època. En segon lloc, apujar la intensitat de la il·luminació és un recurs per fer la gradació d'interès dels elements. Per acabar, la **tècnica del mapping**, servirà per destacar i delimitar amb precisió l'element triat de màxim interès, i si cal pot conferir textures.

QUADRE RESUM PRESSUPOST ACTUACIÓ TORTOSA COTA_0:

TORTOSA COTA_0		COST TOTAL SENSE IVA	COST TOTAL AMB IVA
Adquisició/expropiació immobles		685.539,62 €	686.660,69 €
Enderrocs edificis existents	Inversió en infraestructura	173.331,11 €	209.730,64 €
	Contractació serveis, assistència, consultoria i altres.	25.250,69 €	25.250,69 €
Excavacions arqueològiques	Inversió en infraestructura	27.588,26 €	33.381,80 €
	Contractació serveis, assistència, consultoria i altres.	79.333,01 €	95.992,94 €
Urbanització i construcció del museu	Inversió en infraestructura	1.567.505,09 €	1.896.681,16 €
	Contractació serveis, assistència, consultoria i altres.	66.500,00 €	80.465,00 €
Museïtzació	Inversió en infraestructura	204.800,00 €	247.808,00 €
	Contractació serveis, assistència, consultoria i altres.	21.650,00 €	26.196,50 €
Personal		76.795,80 €	76.795,80 €
TOTAL		2.928.293,58 €	3.378.963,22 €

2.2.2. PASSEIG DE LES CULTURES

Actuació de **recuperació i valorització d'un entorn històric i degradat**, al voltant del Castell de la Suda, que funciona d'element d'unió dels barris històrics de Remolins (on són ubicats el Call Jueu, l'antic Balneari del Porcar amb els Jardins del Príncep i la Moreria Medieval). Incorpora un **recorregut amb 15 escultures** que representen diferents personatges històrics cabdals per la ciutat.

L'àmbit d'actuació del projecte se situa en la zona coneguda com a barri del Castell, al nucli. L'any 2008, es va redactar un projecte d'urbanització global de tot l'àmbit. Es tracta d'una zona àmplia que inclou els carrers adjacents a la Catedral i que recorre la muralla, als peus del turó del Castell de la Suda. Inicialment la superfície global del projecte afectada per la intervenció era de 9.404 m².

A causa de la complexitat tècnica de la zona, tant per la topografia dels terrenys, que situats a la base de la muralla han de salvar un gran desnivell, com per la degradació del barri, com també per la dificultat econòmica per desenvolupar el conjunt de la totalitat de l'àmbit, es va considerar convenient portar a terme la urbanització i consolidació per trams.

El present projecte se centra a la urbanització del carrer Costa de Capellans, el tram alt del carrer Costa del Castell i els espais adjacents a la Muralla del Castell de la Suda, que conformen el Parc del Castell i el

Passeig de les Cultures. La superfície afectada per la intervenció és de 2.794 m². El projecte forma part de les actuacions previstes per l'Ajuntament i recollides en el PINCAT-Pla Integral del Nucli Antic de Tortosa.

El tram sobre el qual es pretén actuar engloba tots els voltants del carrer Costa de Capellans, a l'antic barri del Castell. La futura prolongació del Passeig de Ronda per aquest emblemàtic lloc, ens pot posar davant d'una experiència única al país: la possibilitat **d'admirar a peu de basament una imponent alcassaba àrab del segle X**, després adaptada a les necessitats de cada moment històric, seu dels reis taifes tortosins i principal bastió del límit de la fe d'Al-Andalus.

Els treballs arqueològics realitzats just al peu de la Punta del Diamant i cap a la meitat del carrer, confirmen espais habitats des de l'època ibèrica i romana i sabut és que els àrabs vivien a peu del Castell.

La panoràmica que des d'aquí s'albira sobre la mitològica Torre de Tubal, el saló de les Xemeneies del Palau Reial (una de les residències preferides de Jaume I i Pere III) i la Torre de l'Homenatge, no té parangó.

La localització presenta diferents vicissituds històriques. La connexió amb el tram del Passeig de Ronda ja construït permetria la circulació fluida per als vianants des de l'Absis catedralici, interconnectant en pocs minuts diferents actius declarats Ben Cultural d'Interès Nacional: la Catedral i el Palau Episcopal, el Castell de la Suda i les Muralles, el barri jueu i el Museu i els Reals Col·legis, conjunt arquitectònic més important del Renaixement català.

ESTAT ACTUAL. Actualment la situació en aquesta part de la ciutat està fortament degradada a tots els nivells: a nivell econòmic, comercial o de serveis, a nivell social i a nivell urbanístic.

En primer lloc cal dir que l'estat actual dels carrers quant als paviments és absolutament precari, carrers esquerdatats i alguns sense paviment. Alguns carrers ha perdut la seva traça a causa dels lliscaments de terres. Les edificacions també estan fortament deteriorades, la majoria en ruïna, algunes enderrocades, i altres en condicions d'estabilitat suficient, però que estan ocupades en condicions d'habitabilitat inacceptables. Totes les xarxes d'instal·lacions estan en condicions de servei de ruïna tècnica i econòmica. Alguns carrers estan tallats al trànsit tant de vianants

com rodat, a causa de l'avançat estat de degradació de les edificacions i dels fermes.

La continuïtat del Passeig de Ronda existent en la part oest de la muralla actualment no es produeix. En el moment present les edificacions que encara queden en la Travessia de Capellans, per sobre del mur de l'absis de la Catedral tenen construïts fins al fons de parcel·la uns annexos edificats que arriben fins a la mateixa base de la muralla, impossibilitant un pas per darrere de les edificacions. En conseqüència, la connexió del Passeig de Ronda per la part del Barri del Castell i per la part del Barri de Remolins queda interrompuda en aquest punt. Un dels futurs objectius principals es aconseguir la continuació del Passeig de Ronda – Passeig de les Cultures. Es va redactar una Modificació Puntual del Planejament al barri del Castell, publicada al 2011, per permetre la prolongació del Passeig de Ronda per darrere de les edificacions de la Plaça de l'Absis de la Catedral.

A més, la complexa topografia amb fort pendent que arrenca del la part baixa del Barri del Rastre fins a empinar-se al capdamunt de la muralla complica encara més la intervenció. Després d'algunes actuacions d'esponjament del nucli antic, on principalment algunes de les edificacions del carrer Costa de Capellans han estat derrocades, els terraplenats adossats a la muralla que quedaven en la part posterior d'aquestes edificacions, ara han quedat al descobert. De forma posterior a l'expropiació de les cases adjacents a la muralla, algunes d'elles encara existeixen i contenen grans volums de terra continguda per darrere dels murs, que quedaran a la vista una vegada fet l'enderrocament, amb un grau d'inestabilitat important que avui dia ja es manifesta, com per exemple l'existència de lliscaments de terres i murs de contenció en els punts on les edificacions ja no existeixen, i que en aquest moment l'Ajuntament, en previsió, i per garantir la seguretat dels vianants ha privat el pas en aquestes àrees amb tanques de protecció.

Un altre punt a destacar és l'existència de restes arqueològiques en el subsòl dels solars que limiten amb la plaça de l'Absis de la Catedral, que ocupen una extensió important. Per aquest motiu, en primer lloc es va procedir al manteniment i rehabilitació de les edificacions de la plaça de l'Absis, i la construcció de la plaça elevada, que representa una consolidació de les obres de recuperació de l'espai urbà de l'absis, a causa de la presència de restes arqueològiques catalogades BCIN (tram de color blau a tocar de la plaça de l'absis de la Catedral).

FASES D'EXECUCIÓ. Els altres sectors o àmbits d'urbanització que formaven part del projecte original global, es poden anar desenvolupant per fases i compatibles entre si, que encara que entre elles queden relacionades, poden urbanitzar-se de forma seqüencial i escometre les dificultats per parts.

En el present projecte, s'urbanitza el carrer Costa de Capellans, el tram alt del carrer Costa del Castell i els espais adjacents de la muralla del Castell de la Suda (parc del Castell o Passeig de les Cultures), i es realitzen les intervencions necessàries per permetre la connexió del futur vial de Ronda, pel que fa a les estructures de contenció de terres i la creació de les rasants necessàries per a la seva posterior connexió.

El sector (color groc i vermell) comprèn la urbanització del Passeig de Ronda des de la placeta rodona existent al peu de la Torre de Tubal fins a l'arc del carrer Costa del Castell, amb els jardins annexos i el carrer Costa de Capellans. Aquest sector, ben separat físicament de la resta, no interfereix la possibilitat de poder executar les obres de forma simultània. L'enderrocament de les cases de l'absis de la Catedral i de totes les construccions adossades a la muralla pot fer-se des de la mateixa plaça de l'Absis i retirar els enderrocs per la costa lateral de la Catedral o des del Passeig de Ronda.

DESCRIPCIÓ DE L'ORDENACIÓ I DE LES SOLUCIONS ADOPTADES

Al principi del carrer Costa de Capellans, just en la confluència amb la plaça de l'absis, es redissenyen les escales, adaptant-se al màxim a la topografia existent, la qual cosa afavoreix les edificacions que li donen façana per la part dreta i les petites places que queden a l'esquerra, les quals tenen un desnivell entre elles més moderat facilitant el recorregut pel Passeig de les Cultures. La rasant de les placetes generades en aquest passeig intermedi és de cota horitzontal, amb petites diferències de cota unes respecte les altres per efecte de la topografia. Queden connectades entre elles per petits trams de carrer amb pendent no superior al 8 per cent. D'aquesta forma tots els espais públics compleixen la funció de donar servei a les persones amb mobilitat reduïda.

El **Passeig de les Cultures – Passeig de Ronda** és un passeig completament per als vianants, encara que la seva amplària i desnivells també permet la circulació rodada en casos puntuals o d'emergència. És de rasant plana, amb petits desnivells apte també com a itinerari accessible i adaptat, des de l'inici del Passeig al barri de Remolins fins a la trobada amb el carrer Costa del Castell.

L'**objectiu** final del procés global és la continuació completa d'aquest Passeig tan emblemàtic per a la ciutat per la **recuperació** que representa del nucli antic i per la recuperació d'un passeig enjardinat al voltant del Castell de la Suda, al peu de la muralla, i amb una cota elevada que representi un mirador amb unes perspectives del nucli vell de Tortosa d'alt valor urbà i paisatgístic. Per tant, s'ha posat una especial èmfasi a procurar la seva continuïtat malgrat les dificultats que s'hagin de superar.

Es preveu un traçat adaptat a la morfologia de la muralla i una rasant que quedi el més integrada possible en el terreny, que posteriorment quedarà enjardinat, evitant l'aparició d'elevats murs de contenció, i donant predominança a la percepció del Castell de la Suda. El desnivell que actualment existeix queda absorbit per uns murs recoberts de pedra, de tons càlids i gamma cromàtica adequada, i genera també una bona perspectiva de l'Absis de la Catedral des d'un punt de vista més elevat.

Es preveu un traçat adaptat a la morfologia de la muralla i una rasant que quedi el més integrada possible en el terreny, que posteriorment quedarà enjardinat, evitant l'aparició d'elevats murs de contenció, i donant predominança a la percepció del Castell de la Suda. El desnivell que actualment existeix queda absorbit per uns murs recoberts de pedra, de tons càlids i gamma cromàtica adequada, i genera també una bona perspectiva de l'Absis de la Catedral des d'un punt de vista més elevat.

Aquesta fotografia de Ramón Borrell (1920-1930) mostra la topografia existent en el moment, on es pot apreciar la verticalitat de la roca on està recolzada la muralla, i les restes dels murs i les edificacions que han anat creixent en altura, fins a tapar la base de la mateixa.

A l'est, el passeig i el final del carrer Costa de Capellans es desdoblen en traçat i en altura, un per acollir la circulació per als vianants i l'altre per a la circulació rodada ocasional i d'emergència. A l'oest el Passeig discorre amb una cota

constant fins a fusionar-se amb la Placeta 9 i el carrer Costa de Capellans, creant també un espai lliure en una posició central que distribueix la circulació.

El criteris principals que marquen l'ordenació és el respecte a les condicions ambientals i urbanes preexistents, considerant-les amb els nous usos que avui es requereixen, amb la millora d'aspectes com la mobilitat, i l'habitabilitat pel que es refereix a la salubritat dels habitatges dotant-les de més amplis espais exteriors per a la seva correcta utilització. Criteris també de seguretat davant el risc de desprendiments han estat considerats

evitant la construcció de costosos murs de contenció, rebaixant els nivells de terraplenats fins a les rasants naturals del terreny, millorant també les perspectives visuals de tot el nucli antic i de la ciutat

Respecte el carrer Costa del Castell. S'executa la urbanització en el seu tram alt i fins l'arc del final del carrer. Just en la trobada amb el carrer Costa de Capellans, varia una mica la topografia amb l'objecte de permetre ocasionalment el gir de vehicles.

CONJUNT ESCULTÒRIC - PASSEIG DE LES CULTURES

El recorregut pel Passeig de les Cultures es complementa amb la incorporació d'un conjunt escultòric conformat per 15 peces realitzades per l'artista Ignasi Blanch, que representen diferents personatges que han format part de la història de Tortosa des de l'antiguitat fins l'època contemporània.

Personatge	Segle	Descripció
1. L'Ebre		L'origen i prosperitat de Tortosa es deuen a la seva ubicació estratègica, controlant el pas de l'Ebre, via de comunicació fonamental des de temps antics fins l'arribada del ferrocarril. Per contra, fins el segle XX que no va ser domesticat, també era font de tragèdia: les crescudes incontrolables podien significar una destrucció considerable
2. Pòrcia Eufrosine	s. II	Va encomanar la làpida de la barca, una estela funerària amb una barca, de gran qualitat i representativa de Tortosa. La làpida està dedicada al seu marit, soldat de l'armada imperial, mort en servei,
3. Meliosa	s. VI	Tortosa jueva, és la font epigràfica en hebreu més antiga de la península. Permet explicar la presència jueva. Està redactada en hebreu, llatí i grec.
4. Abu Bakr	s. XI	Jurista i erudit autor de la <i>Llàntia dels Prínceps</i> . Tortosa islàmica
5. Menahem Ben Saruq	s. X	Autor del Mahberet, primer diccionari de gramàtica hebrea. Figura destacada de la Tortosa Jueva
6. Mercader, notari i monja	s. XIII	La ciutat medieval és una de les més actives del regne, amb una classe mercantil pròspera i influent. D'altra banda, en aquests segle es compila <i>El Llibre de les Costums</i> , primer text jurídic escrit en català. L'ordre de l'atxa és una llegenda en base a la qual les dones de Tortosa tenien certs privilegis gràcies a que en temps de la conquesta cristina elles soles van defensar la ciutat d'un contraatac àrab.
7. La disputa de Tortosa	s. XV	Disputa organitzada pel Papa Benet XIII (papa Luna) per discutir entre cristians i rabins sobre la figura de Crist. Va finalitzar amb nombroses conversions forçades i és considera l'inici de la decadència de les comunitats hebrees a la península Ibèrica.
8. Cristòfor Despuig	s. XVI	Cavaller, autor dels <i>Col·loquis de la Insigne ciutat de Tortosa</i> , l'obra en català cabdal del Renaixement
9. Morisc i morisca	s. XVI	Representen l'herència musulmana, un exemple és la reposteria, però també els Reials Col·legis, principal conjunt arquitectònic del Renaixement a Catalunya, fundat per educar els moriscos en la religió cristiana.
10. Francesc Vicent Garcia, rector de Valfogona	s. XVI-XVII	Nascut a Tortosa, és el principal poeta del barroc en català
11. Enginyer Militar	s. XVII-XVIII	En aquesta època la ciutat esdevé plaça forta. El conjunt fortificat, del qual avui en dia encara es conserva una part important, és de primer nivell.
12. Maria Griñó	s. XIX	Mare del general carlí Ramon Cabrera, va ser afusellada de manera injusta només per ser mare de qui era.
13. Beltri-Abril-Montguíó	s. XIX-XX	3 arquitectes modernistes que han marca la fesonomia i forma de la ciutat actual
14. Jaume Ferran i Clua	s. XIX	Metge va descobrir la vacuna del còlera
15. Gerard Vergés i Príncep	s. XX	Poeta, uns del principals poetes catalans de la segona meitat del segle XX.

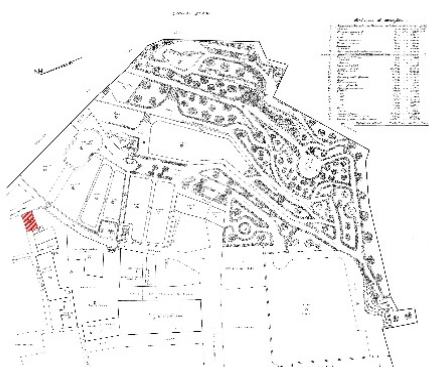
Les **figures escultòriques** es realitzaran en acer patinable, amb unes mesures de 1.20x1.80m, amb la **silueta retallada** i amb el peu incorporat en la pròpia peça en forma de L. Seran policromades a mà i cobertes amb vernís antivandàlic. Cada escultura incorporarà el nom del personatge i una breu descripció amb el **missatge interpretatiu** corresponent amb un màxim de 80 paraules amb **català, castellà, anglès, francès i amb l'alfabet braille**.

QUADRE RESUM PRESSUPOST ACTUACIÓ PASSEIG DE LES CULTURES:

PASSEIG DE LES CULTURES		COST TOTAL SENSE IVA	COST TOTAL AMB IVA
Urbanització passeig	Inversió en infraestructura	554.934,97.-€	671.471,31.-€
	Contractació serveis, assistència, consultoria i altres.	15.000,00.-€	18.150,00.-€
Conjunt escultòric	Inversió en infraestructura	2.649,00.-€	3.205,29.-€
	Creació artística i contractació serveis assistència, consultoria i altres	40.400,00.-€	48.884,00.-€
TOTAL		612.983,97 €	741.710,60 €

2.2.3. CASA DE LES TRES CULTURES

Aquest nou equipament es planteja per la necessitat **de posar en valor el barri de Remolins**, un barri que acull tot un conjunt urbà, ple de vicissituds històriques, i en el qual es localitzen els **dos calls** (el vell i el nou), la **muralla**, el **portal** i les **torres medievals** que els envolten, el **montjuïc** o cementiri jueu tortosí i la moreria. La convivència de les tres cultures arrelades a la ciutat com són l'àrab, la jueva i la cristiana des del segle X, fa necessari potenciar aquest producte turístic, poc conegut i de cabdal importància avui en dia, que expliqui que a la Ciutat de Tortosa era dels pocs indrets en tota Catalunya on, durant un període destacable, les tres comunitats van mantenir bones relacions culturals i socials.

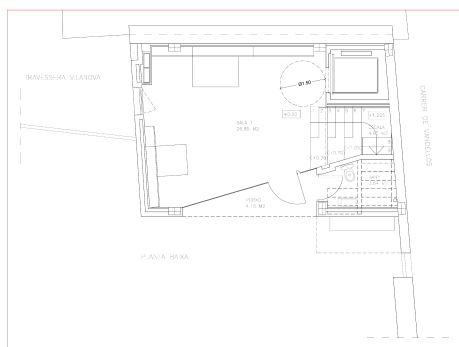

DIBUIX ORIGINAL ANTIC BALNEARI DEL PORCAR

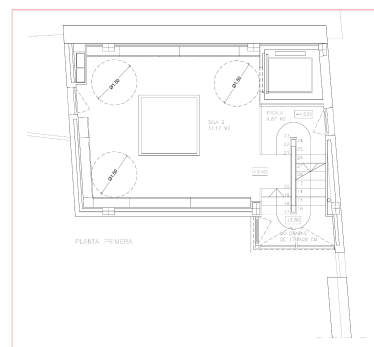

SUPERPOSICIÓ ÀMBIT AMB LA CARTOGRAFIA ACTUAL

Amb aquest objecte i per tal de preservar els seus valors històrics i artístics i alhora fer front al procés de degradació en que es troba l'**antic Balneari del Porcar**, avui de titularitat municipal, ubicat en el bell mig del Call Jueu, es proposa la **reconstrucció d'un dels pavellons**. Aquest indret comunica amb el Call des de la Travessera de Vilanova per poder visitar tot el conjunt, zigzaguejant pels carrers del Call Nou.

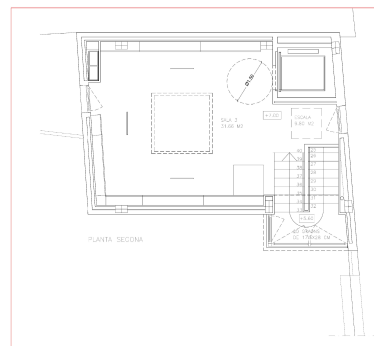
Planta baixa

Planta primera

S'enderroca l'actual edificació, molt malmesa i es projecta un edifici adossat d'obra nova, amb tres façanes, desenvolupat en planta baixa i dues plantes pis. L'accés es produeix des de l'espai lliure que l'envolta i que forma part del recorregut de l'antic Balneari. Es tracta d'espais diàfans, amb un nucli d'accessos lateral que garantirà l'accessibilitat.

Urbanísticament, el projecte s'ha resolt seguint les directrius del Pla d'Ordenació Urbanística de Tortosa, adoptant criteris de la clau de l'entorn on s'ubica. Formalment es un prisma sensiblement rectangular, rematat amb coberta plana, amb un volum en tribuna que correspon al replà de l'escala i que proporciona vistes sobre l'espai lliure que l'envolta i els jardins de l'antic Balneari del Porcar, actualment Jardins del Príncep i el tram de la muralla que el delimita.

Planta segona

	Superfícies útils computables [m2]	Superfície construïda [m2]
Planta Baixa	37.22*	50.44*
Planta Primera	41.04	56.17
Planta Segona	41.46	56.17
Superfície total	119.72	162.78

* 50% d'espais exteriors coberts.

Actualment les obres es troben adjudicades. No obstant, s'ha produït un retràs en la seva construcció degut a la necessitat de procedir a la demolició d'algunes de les edificacions incloses en l'àmbit de l'antic Balneari, no previstes, situades en l'entorn del nou pavelló, que es trobaven en un estat ruïnós i representaven perill per a les persones.

Com a complement a la construcció de la Casa de les tres Cultures, l'Ajuntament disposa d'un projecte executiu d'enderroc i urbanització de l'entorn del Pavelló-9 -Casa de les tres Cultures.

Es preveu urbanitzar l'entorn immediat del nou equipament amb una superfície aproximada de 300m2, que serà un punt més del recorregut turístic que avui comença als Jardins de l'antic Balneari, ara Jardins del Príncep, amb el Museu d'Escultures a l'aire lliure de Santiago de Santiago, passa per l'accés a la Muralla medieval i Torres de vigia de les Avançades de Sant Joan, descendeix fins al Brollador de la primitiva font de la Mare de Deu de l'Esperança, actualment recuperat, i mitjançant un pas de comunicació per sota del carrer de la Figuereta, finalitzarà en la Casa Tres Cultures, com a Espai d'interpretació.

CONTINGUT MUSEOGRÀFIC - CASA DE LES TRES CULTURES

La finalitat d'aquest nou espai és **instal·lar la Museïtzació i Centre d'Interpretació** que explica la convivència entre aquestes tres cultures, d'aquí el nom del pavelló –Casa de les tres Cultures-. Allotjarà una exposició permanent dedicada a l'època en que cristians, jueus i musulmans convien i en destaca les seves aportacions. Es tracta d'una exposició existent, que en un primer moment es va ubicar al Centre d'Acollida Turística de Tortosa i, que tant bon punt estigui preparat el nou equipament

serà traslladada, adaptant la museïtzació al nou espai disponible. La proposta museogràfica actual permet la seva adaptació sense dificultats. L'exposició, composta a base de panells, maquetes i audiovisuals, inclou com element singular un audiovisual on 3 representacions hologràfiques d'aquestes cultures dialoguen entre elles sobre vidres flotants.

Entre els diferents elements que la componen hi ha:

Element 1. Vidres flotants per a personatges.

Un dels elements centrals és la representació de tres personatges virtuals a escala 1:1 (un musulmà, un jueu i un cristià) que, de manera màgica apareixen davant dels visitants i mantenen un diàleg sobre la vida quotidiana de l'època. El sistema mitjançant la ubicació de **tres vidres flotants**, subjectats a sostre i terra, sobre els que es **projecta la figura virtual** mitjançant un sistema audiovisual.

PERSONATGE MUSULMÀ

PERSONATGE JUEU

PERSONATGE CRISTIÀ

Es disposa d'equips audiovisuals, de sistema acústic interactuant amb la projecció de 3ls tres personatges, d'una estructura superior quadrangular, de mesures 200x200x60cm, subjectada al sostre, que acull els projectors dels personatges i al sistema d'il·luminació.

Element 2. Expositor per a maqueta.

Es disposa d'un moble expositor, de grans dimensions, 200x200x70cm, sobre el que s'hi ubica una maqueta esquemàtica del centre de Tortosa de l'època.

Tanmateix, es disposa una estructura superior quadrangular situada sobre la maqueta i subjectada al sostre, de mesures idèntiques 200x200x60cm que acull el sistema d'il·luminació i de projecció de llum sobre la maqueta.

Element 3. Conjunt d'expositors emergents de paret perimetral.

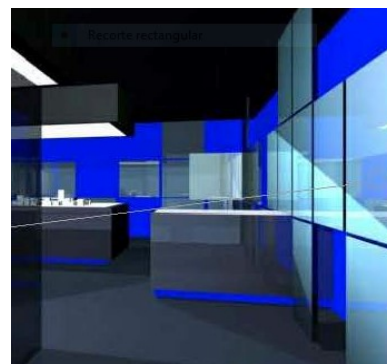

De l'estructura que conforma la paret perimetral de les diferents zones, emergeixen un conjunt d'expositors, 2 de forma quadrangular de 100x100x70cm i un de forma rectangular de 150x100x70cm, per tal d'ubicar textos i imatges vinculades a la temàtica. Existeix una música ambiental de sala que va interactuant amb la informació dels expositors.

Element 4. Estructura perimetral.

Envoltant les parets de les sales es crea un sistema envoltent de llum que va canviant segons determinada cadència i, que es materialitza amb la creació d'un conjunt d'estructures per a la ubicació interna de llum i la col·locació de diferents panells d'alumini polit que allotgen textos i imatges, sempre vinculades a la temàtica.

Durant la visita, els usuaris podran observar els canvis en el conjunt de la llum de l'espai: blau, vermell i verd.

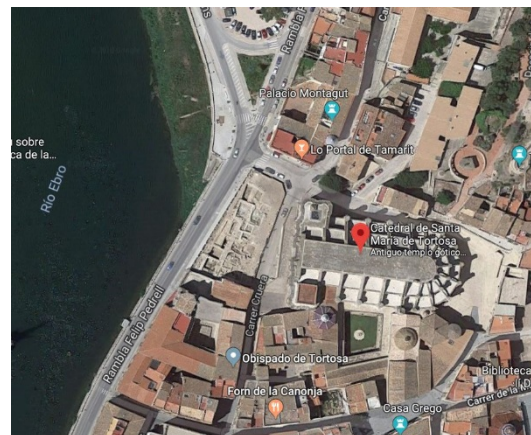
QUADRE RESUM ACTUACIÓ CASA DE LES TRES CULTURES:

ACTUACIÓ CASA TRES CULTURES	COST TOTAL SENSE IVA	COST TOTAL AMB IVA
Inversió en infraestructura - Construcció Pavelló	140.636,36.-€	170.170,00.-€
Contractació serveis, assistència i adaptació de museografia	19.950,00.-€	24.139,50.-€
TOTAL	160.586,36.-€	194.309,50.-€

2.2.4. MAPPING AUDIOVISUAL: LA LLUM DE L'EBRE

Es proposa la realització d'un **mapping audiovisual amb projeccions sobre la façana de la catedral de Tortosa**. Es tracta d'un edifici religiós que està sota l'advocació de Santa Maria, i se situa en el nucli antic, a tocar del riu Ebre. L'actual edifici és gòtic, de l'any 1347 i va ser edificat sobre un anterior romànic; fou consagrat per primera vegada el 1441 i continuant les fases de construcció fins a arribar a la façana barroca acabada el 1757. Les excavacions arqueològiques, han fet palès que aproximadament en aquest mateix lloc hi havia hagut el fòrum romà.

L'emplaçament de la catedral, l'actual, malgrat la façana barroca, és de factura gòtica, es considera que ja des d'època romana era el centre de la ciutat. Les excavacions semblen corroborar aquests plantejaments, doncs s'ha trobat una plaça, que es vincula amb un pòdium monumental torn, per tant el fòrum podia estar-hi allí, però també una factoria de garum, un salsa de peix, dedicada a l'exportació. En aquestes mateixes excavacions també ha sortit el que sembla una basílica visigòtica, del segle VI, cases àrabs i una claveguera d'aquesta època, un cementeri medieval i habitatges moderns.

D'altra banda, el mateix lloc on està la catedral està carregat d'història. Es considera que allí hi hagué un temple romà, el principal de la ciutat. Ben prop, com hem vist, estigué la basílica visigòtica. Més tard, sobre el temple romà es construí la mesquita àrab. Amb la conquesta, el 1148, es construí la catedral romànica, que fou substituïda per l'actual.

És interessant el sistema de construcció de la catedral gòtica, doncs es va fer envoltant la catedral romànica, de manera que a mesura que es construïa la nova seu, s'anava enderrocant l'antiga romànica, fins arribar a deixar només l'actual.

Finalment, un altre resum de pobles que han pogut passar Íbers, Cartaginesos, Romans, Visigots, jueus, Àrabs, Berebers, cristians, etc. Hi havia mercaders d'arreu d'arreu d'Europa, esclaus d'Àfrica, artistes de Flandes, cavallers anglesos, enginyers francesos, etc.

El mapping es vol realitzar projectant a la façana de la catedral, **posant en valor els aspectes històrics de la ciutat i de l'edifici**, amb una durada total d'uns 10 minuts.

La façana de la catedral, fou construïda entre els segles XVII i XVIII seguint els models barrocs romans de l'època, malgrat es tracta d'un edifici de factura gòtica. De fet els canonges van demanar-la que fos "a la romana", basada en l'obra de Maderno, autor de la façana de Sant Pere del Vaticà.

CONTINGUTS

El mapping de la Catedral vol ser un **espectacle que parli del propi edifici i de la història de Tortosa** al llarg dels seus 2000 anys d'història, sobre les cultures, personatges i esdeveniments que hi han passat. On avui està la catedral, va haver-hi el temple romà, després la mesquita àrab, més endavant la Catedral romànica i actualment hi trobem façana inacabada barroca.

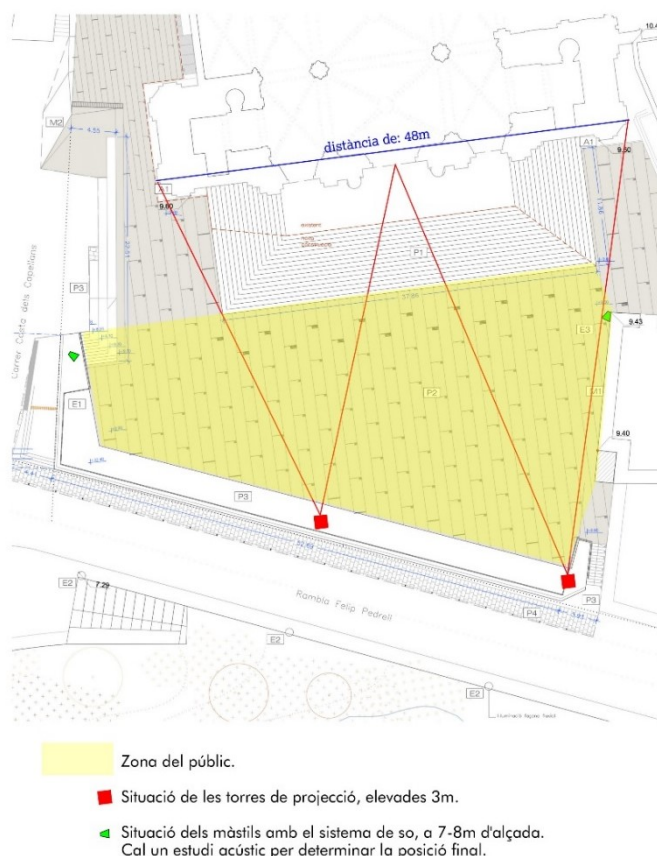
S'elaborarà prèviament un guió que serà desenvolupat per un equip de creadors visuals de 2D i 3D, creadors de música i d'efectes sonors i editors de vídeo. La seva durada es preveu entre 10 i 12 minuts, ja que es considerarà suficient per crear un espectacle amb tots els elements que requereix un mapping, i l'experiència d'allargar la durada pot resultar excessiu pels espectadors. Pel que fa a nivell tècnic, el projecte necessita bàsicament, un sistema de projecció de vídeo i un sistema de so adequats per l'espai i un control per reproduir el mapping.

Projecció de vídeo. S'instal·laran dos projectors làser de 30.000 lumens, HD 4:3, per tal de cobrir completament les dimensions de la façana de la catedral d'aproximadament 1000m² de superfície. Aquests projectors aniran instal·lats en torres de 3m d'alçada en la part més allunyada de la plaça respecte la façana.

Sistema de so. La zona de públic de la plaça té (des del final de les escales de la Catedral fins al banc del final de la futura plaça a sobre les restes arqueològiques) una superfície de 1250m. Es proposa un sistema estereo de line-array all-weather, penjat de 2 màstils en alçada, instal·lats a la mateixa plaça, després de les escales a dreta i esquerra de la façana, sense que tapin la projecció de vídeo.

Control de l'espectacle. El mapping estarà automatitzat de manera que a una hora determinada s'engegui el sistema i es dispari l'espectacle. Aquest control s'ubicarà sota de la futura plaça, dins de les instal·lacions de l'espai expositiu.

Plànol de situació dels elements del mapping

QUADRE RESUM ACTUACIÓ MAPPING - LA LLUM DE L'EBRE :

MAPPING - LA LLUM DE L'EBRE	COST TOTAL SENSE IVA	COST TOTAL AMB IVA
Inversió en infraestructura	220.630,00 €	266.962,30 €
Contractació serveis, assistència, consultoria i altres.	73.400,00 €	88.814,00 €
TOTAL	294.030,00 €	355.776,30 €

3. Calendari previst de desenvolupament de cada una de les actuacions i pla de treball.

Dertosa – Turtuxa – Tortosa		Licitacions, adjudicacions i terminis d'aprovació				Execució de les actuacions															
Pla de treball		2014	2015	2016	2017	2018				2019				2020				2021			
						1TM	2TM	3TM	4 TM	1TM	2TM	3TM	4 TM	1TM	2TM	3TM	4 TM	1TM	2TM	3TM	4 TM
Casa de les 3 cultures	Redacció projecte																				
	Construcció																				
	Museïtzació																				
Passeig de les cultures	Projecte executiu																				
	Construcció																				
	Escultures																				
Tortosa Cota_0	Adquisició i enderrocs																				
	Excavacions																				
	Projecte executiu																				
	Construcció																				
	Projecte expositiu																				
	Museïtzació																				
La Ilum de l'Ebre	Redacció i direcció																				
	Execució																				
Contractació Personal																					
Pla de comunicació																					

Les diferents actuacions previstes en l'operació gaudeixen d'un nivell elevat de maduresa, doncs la majoria ja disposen de projecte executiu. El gruix de les actuacions són previstes per a l'any 2019, en el qual s'executarà la construcció de **Tortosa Cota_0**, la **Casa de les 3 Cultures** i el **Passeig de les Cultures**. Un cop finalitzades les diferents obres, durant el mateix 2019 es preveu la **museïtzació** del jaciment de Tortosa Cota_0, la instal·lació de l'**exposició** de la Casa de les 3 Cultures, i la instal·lació del **conjunt escultòric** del passeig de les 3 Cultures, el qual ja es troba en procés de licitació. El darrer projecte a desenvolupar serà cap a finals de l'any 2019, quan es desenvoluparà el projecte de **mapping La llum de l'Ebre**, que s'executarà durant el primer semestre de 2020.

Estat administratiu dels projectes

Actuacions del projecte que requereixen document tècnic	Pressupost actuació (IVA exclòs)	%	Lliurament de la Sol·licitud
Posada en valor de l'entorn de la catedral i el jaciment arqueològic	1.567.505,09 €*	57%	Projecte executiu
Museïtzació jaciment Cota_0	219.750,00 €	8%	Avantprojecte
Passeig de les Cultures	554.934,97 €	20%	Projecte Executiu
Casa de les 3 cultures	140.636,36 €*	5%	Projecte executiu
Mapping la llum de l'Ebre	283.830,00 €	10%	Avantprojecte
Total actuacions que requereixen document tècnic	2.766.656,42 €	100%	

*L'import que es detalla és el d'adjudicació de les obres d'infraestructura

Com s'extreu de la taula, de les actuacions previstes les que signifiquen el 82% del cost tenen projecte executiu. D'aquestes, les que representen el 75% del cost (Tortosa Cota_0 i Casa de les 3 Cultures) estan adjudicades i el 25% (Passeig de les Cultures) es troba en procés de licitació.

4. Pressupost equilibrat i justificat per a cadascuna de les actuacions de l'operació, ja sigui amb fons propis o amb altres ajuts o subvencions, d'acord amb el que estableix l'article 19.3 de la Llei 38/2003, de 17 de novembre, general de subvencions. En cas de tenir cofinançament aprovat, cal justificar-lo.

	Import total sense IVA	% elegibilitat	Import total elegible	Import total (IVA inclòs)	Altres Ajuts concedits	Aportació municipal total	Previsió Ajut Feder
1.- Tortosa Cota_0	2.928.293,58 €	87,89%	2.573.789,39 €	3.378.963,22 €	470.309,91 €	1.621.758,62 €	1.286.894,69 €
2.- Passeig de les Cultures	612.983,97 €	100%	612.983,97 €	741.710,60 €	402.296,25 €	32.922,37 €	306.491,99 €
3.- Casa de les 3 Cultures	160.586,36 €	100%	160.586,36 €	194.309,50 €	66.892,75 €	47.132,57 €	80.293,18 €
4.- Mapping La llum de l'Ebre	294.030,00 €	100%	294.030,00 €	355.776,30 €	- €	208.761,30 €	147.015,00 €
TOTAL	3.995.893,91 €	96.97%	3.641.389,72 €	4.670.759,62 €	939.498,91 €	1.910.565,85 €	1.820.694,86 €

L'elegibilitat de Tortosa Cota_0 és del 87,89% atès que l'adquisició de terrenys es finança fins un 10% de la despesa total elegible de l'operació. L'import elegible de l'operació, excloent les adquisicions/expropiacions, és de 3.310.354,29 €, IVA exclòs, i, per tant, la despeses elegible d'aquest concepte és de 331.035,43 €, d'un total de 685.539,62 €. En conseqüència, donat que import total de despeses elegibles de Tortosa Cota_0 ascendeix a 2.573.789,39 €, l'elegibilitat representa el 87,89 % de l'actuació.

La contractació de personal prevista, s'imputa en la seva totalitat a l'operació Tortosa Cota_0, tal com queda detallat en l'apartat 5 d'aquesta memòria.

Respecte al Pla de Comunicació, es preveu una despesa total de 27.250,00€, iva exclòs i, tal com es detalla en l'apartat 10 d'aquesta memòria, s'ha assignat la despesa prevista a cadascuna de les actuacions. Aquest concepte s'ha incorporat a les taules en l'apartat corresponent a la contractació de serveis, assistència, consultoria i altres.

D'altra banda, el cofinançament assegurat a través d'altres ajuts és el següent:

Actuació	Ajut	Administració	Import
Tortosa Cota_0	PINCAT	Generalitat de Catalunya	470.309,91 €
Passeig de les Cultures	Pla Foment Turístic	Generalitat de Catalunya	308.253,75 €
Passeig de les Cultures	PAM	Diputació de Tarragona	94.042,50 €
Casa de les 3 Cultures	PAM	Diputació de Tarragona	66.892,75 €
Total			939.498,91 €

5. Recursos humans dedicats inequívocament a l'operació subvencionada: descripció del personal de nova contractació i descripció del manteniment del personal ja existent. Indicació, en ambdós casos, del nombre de persones, la categoria, la tipologia de contracte i el tant per cent de dedicació.

Es preveu, en cas de concessió del cofinançament del PO FEDER, la **contractació d'una persona amb titulació universitària** que ocuparà el lloc de tècnic/a de promoció turística, a jornada completa des de l'1 de juliol de 2019 fins al 31 de desembre de 2021.

Les seves tasques seran relatives a la promoció de la destinació, un cop la construcció dels equipaments estiguin finalitzades, i el seguiment i desenvolupament de les actuacions Tortosa Cota_0 i Mapping La Ilum de l'Ebre.

El cost total de contractació, per als 3 anys (salari brut i seguretat social) és:

Lloc	Cate.	Anys	Cost 2019	Cost 2020	Cost 2021	Cost Total
Tècnic/a de prom. turística	A2	2,5	14.498,23 €	30.487,98 €	31.809,59 €	76.795,80 €

Nota: el cost anual s'ha calculat en base a un increment del salari brut anual del 3,55%

Les tasques a dur a terme per aquesta persona seran **la promoció de Tortosa com a destinació turística**, en base al nous recursos turístics que el projecte Dertosa – Turtuxa – Tortosa desenvoluparà, juntament els ja existents, i alineats amb el posicionament estratègic de la ciutat com a destinació turística, Tortosa -Ciutat del Renaixement, per tal de mantenir la coherència en la promoció de la destinació i en les accions que es desenvolupin. Les principals funcions del lloc de treball seran les següents.

- Seguiment i suport en el desenvolupament del projecte expositiu Tortosa Cota_0 i mapping de la catedral.
- Execució del pla de comunicació i disseny de les campanyes de promoció i comunicació.
- Gestió de l'oferta turística creada, seguiment estadístic, avaluació i millora.
- Organització d'activitats i esdeveniments de promoció.
- Participació en la implementació de l'estratègia digital de Tortosa Turisme

- Gestió de les xarxes socials de turisme / Community Manager (planificació i programació de continguts, creació, edició i seguiment de continguts, interacció amb usuaris i altres perfils, analítica i valoració de resultats)
- Promoció i distribució de la destinació entre touroperadors i agents de receptiu.
- Seguiment i avaluació de les accions de valorització turística i el seu alineament amb l'estratègia, objectius i relat de la destinació.
- Disseny i creació de noves accions de dinamització turística.
- Creació de sinergies amb empreses turístiques de la destinació i desenvolupament de nous productes a partir dels equipaments generats en l'operació.
- Accions de divulgació, sensibilització i didàctiques en els equipaments turístics municipals.

Respecte el personal propi, l'ajuntament compta amb el personal dels departament d'Urbanisme i Turisme en l'execució de l'operació. En el primer cas, el personal d'urbanisme gestionarà i supervisarà els projectes constructius, mentre el personal de Turisme, per la seva banda, participarà en la supervisió i execució, amb la col·laboració d'Urbanisme, si s'escau, dels diferents projectes museogràfics i el *Mapping* La Llum de l'Ebre, així com la gestió posterior dels nous equipaments, tal com es detalla l'apartat **Model de Gestió**. Així mateix altres departaments, com Premsa, Intervenció o Contractació, estaran involucrats en l'operació, evidentment, en base a les seves atribucions. La previsió de dedicació del personal propi és la següent.

Personal existent, dedicació 2019-2021				
Nombre	Categoria	Contracte	% dedi.	Mesos
1	Arquitecte/a dels Serveis Tècnics	Indefinit	15	18
1	Cap de servei de Contractació	Indefinit	5	18
2	Administratiu/va	Indefinit	10	20
1	Tècnic/a de l'Àrea d'Intervenció	Indefinit	5	36
1	Cap de premsa	Eventual	5	30
1	Tècnic/a de Turisme	Indefinit	5	30
3	Aux. Informadors	Durada indeterminada, interinitat	10	27
1	Director/a de Turisme	Durada indeterminada, interinitat	10	30
1	Coordinador Oficina Turisme	Indefinit	5	27

6. Descripció del territori on es desenvolupa l'operació.

6.1. Introducció

*"Sens dubte, la condició de **Tortosa com a ciutat patrimonial**, es una condició diferencial respecte al conjunt dels sistemes urbans de les Terres de l'Ebre i sobre la resta de les ciutats del sistema català, és la condició i la importància del pes de la història i del patrimoni en el conjunt de la ciutat i del seu municipi. És aquesta condició de "ciutat de ciutats" en termes d'història, on la ciutat emergent es construeix sobre un conjunt d'estrats, de nivells que corresponen a diferents moments del passat i que constitueix en conjunt un patrimoni de valor diferencial respecte els altres sistemes urbans del seu entorn.*

No obstant aquesta condició privilegiada, la singular localització del centre històric de la ciutat, arrecerada i ben protegida per la Suda, ha anat perdent, en l'evolució del temps el seu valor de centralitat, passant a ser més un costat, una part històrica, que no pas el veritable centre de la vida de la ciutat com ho havia estat en altres temps. A aquesta pèrdua de centralitat s'ha afegit una significativa degradació del seu teixit social i arquitectònic que ha fet que actualment sigui del tot necessari implantar

accions que possibiliten reconduir aquest procés, que de no reconduir-se podria portar al col·lapse i a la pèrdua insalvable del teixit de la ciutat.

El patrimoni arquitectònic de la ciutat és un dels referents més clars del conjunt de les realitats i les potencialitats que defineixen un dels seus trets més característics, i pels quals és més coneguda arreu. La potenciació del valuós patrimoni històric i cultural de la ciutat i dels seus edificis, teixits i conjunts, i la millora i creació de noves infraestructures de serveis turístics i culturals, permet establir la creació d'un espai patrimonial amb activitats, dins del conjunt de la ciutat.

Aquesta línia ha de permetre continuar liderant l'escenari en termes del patrimoni, dins d'un context més extens que contemplaria una forta aposta per la màxima accentuació i difusió del conjunt de les activitats culturals i de posta en valor del patrimoni en tots els seus diversos camps. Tant aquells en els que fins ara han estat més reconeguts, com en aquells altres nous àmbits que estan emergent de manera creixent.

L'aposta pel patrimoni i pel nucli antic és l'aposta per la identitat pròpia de la ciutat. És en definitiva l'aposta pel fet diferencial primari i principal, que en aquest cas rau en la riquesa amplia i generosa del patrimoni arquitectònic i cultural de la ciutat".

Amb aquest text comença el **PinCAT** – Pla Integral del Casc Antic de Tortosa (2005)¹ finançat per l'anomenada Llei de Barris de la Generalitat² la delimitació de l'àmbit geogràfic sobre el qual, el propi pla ha de ser implementat. El text també és una bona manera de començar la descripció del territori on es desenvolupa l'operació i per tant també de centrar l'atenció del lector d'aquest document.

6.2. Consideracions geogràfiques, demogràfiques i socials

Tortosa és la capital del Baix Ebre, una de les quatre comarques que conformen les Terres de l'Ebre, les altres tres són el Montsià, la Terra Alta i la Ribera d'Ebre. Tortosa és la ciutat amb més població d'aquest àmbit territorial, per aquesta i també per altres raons de tipus històric, **la ciutat exerceix la capitalitat de les Terres de l'Ebre.**

Les Terres de l'Ebre és un territori ubicat en el vèrtex del corredor de l'Ebre i l'arc de la Mediterrània, que **fa de ròtula entre Catalunya, l'Aragó i el País Valencià**, que disposa d'un ampli i **ric patrimoni natural, paisatgístic, històric i cultural**, i que es vertebra a l'entorn del tram final i desembocadura del riu Ebre. Aquesta situació geogràfica confereix una identitat diferencial i pròpia. A grans trets, el territori presenta una elevada cohesió social i un alt equilibri territorial. Darrerament, amb la **implantació de la Universitat Rovira i Virgili** a Tortosa el 2005, i **també la d'altres agents d'innovació** importants (IRTA, EURECAT, CENFIM, etc.), el territori aposta per avançar en el seu desenvolupament socioeconòmic sobre el vector d'una **economia basada en el coneixement** i generadora d'alt valor afegit. Amb la declaració de Reserva de la Biosfera per part de la **UNESCO**³ el 2013, la **Reserva de la Biosfera Terres de l'Ebre**, i per tant amb el medi ambient, la sostenibilitat, l'educació i la cultura, com a eix central del model de creixement del territori, s'ha donat una altra volta de clau en el progrés econòmic i la qualitat de vida per als seus habitants, tot contribuint a l'avenç general de Catalunya.

En aquest sentit, cal assenyalar els **Parcs Naturals del Delta de l'Ebre i dels Ports**, així com la Reserva Natural de Sebes, o el propi riu Ebre, en tot el seu recorregut, com a principals actius del sistema d'atractius i de patrimoni natural de les Terres de l'Ebre.

¹ Pla Integral del Casc Antic de Tortosa (2005). <http://www.tortosa.cat/webait/ona/pincat/index.asp>

² Llei 2/2004, de 4 de juny, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen d'atenció especial

³ UNESCO - [Reserva de la Biosfera Terres de l'Ebre](#)

Fotos:
Escapadarural.com
i Viulebre.com

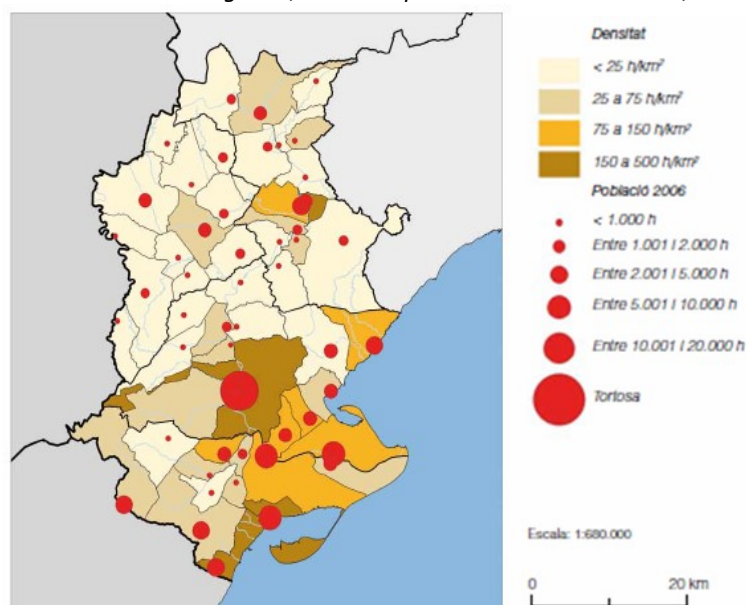

Pel que fa al creixement demogràfic del conjunt de les Terres de l'Ebre, la tendència és la seva concentració a les comarques costaneres, **Tortosa per tant queda una mica aïllada de les dinàmiques globals amb major impacte sobre els municipis situats al corredor mediterrani**, per exemple les relatives al sector del turisme o aquelles que aporten una certa especialització industrial a determinades àrees geogràfiques.

En relació al volum de població, les Terres de l'Ebre es mouen entre l'estancament i la regressió. Les dades recents indiquen que, després d'un ascens puntual, en els darrers anys —i paral·lelament a la major incidència de la crisi— la regió entra en una nova fase regressiva i desfavorable en relació amb Catalunya.

Àmbit	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Var 2011-16	%Var 2011-2016
Baix Ebre	82.634	83.125	81.514	80.637	79.748	78.977	-3.657	-4,43
Montsià	72.261	72.121	71.577	69.613	68.524	67.646	-4.615	-6,39
Ribera d'Ebre	23.889	23.867	23.477	22.925	22.723	22.471	-1.418	-5,94
Terra Alta	12.713	12.713	12.310	12.119	11.872	11.761	-952	-7,49
Terres de l'Ebre	191.631	191.826	188.878	185.294	182.867	180.855	-10.776	-5,62
Catalunya	7.539.618	7.570.908	7.553.650	7.518.903	7.508.106	7.522.596	-17.022	-0,22

Taula 1. Evolució demogràfica recent - Font: Informe sobre demografia i atur a les Terres de l'Ebre, Càtedra d'Economia Local i Regional, URV Campus de les Terres de l'Ebre, 2017.

Mapa 1. Grandària municipal i densitat de població. Font: Pla Territorial Parcial Terres de l'Ebre

L'estructura social per la posició comarcal mostra un interior més envellit i amb dinàmiques relacionades amb la seva característica més rural, enfront un litoral més dinàmic i amb activitats més diversificades. L'envelliment pren significació territorial per la seva relació amb una dinàmica social i econòmica més baixa, la manca de renovació generacional implica lentitud en els processos de transformació dels sistemes de producció. En aquest marc la migració esdevé vital en els processos de renovació de la població, sobretot pel que fa a la migració externa, principalment amb la població estrangera que ve a treballar al país. D'altra banda, cal tenir en compte la component d'**emigració selectiva dels joves**, que es manifesta en bona mesura en l'evolució de la població per grups d'edat (molt clarament negativa en els col·lectius joves). Una bona part d'ells **marxen de les Terres de l'Ebre, en el seu conjunt, per estudiar, i acaben fixant la seva residència en el lloc on estudien** i sovint troben la primera feina. En aquest sentit, l'àrea Tarragona-Reus i Barcelona són dos punts d'assentament de primer ordre.

En relació al conjunt de Catalunya, els indicadors de migració clau de la ciutat mostren un comportament dispar. Veieu en la taula de sota, com en el període 2013-2017 Tortosa ha tingut un saldo migratori total negatiu. Els dos saldos de migracions internes (Catalunya i Espanya) han estat negatius, només sent positiu el saldo de migració externa. El conjunt de Catalunya en canvi mostra saldos positius en totes les magnituds. Aquesta diferència mostra clarament el menor atractiu de Tortosa, per a establir la residència, que la mitjana catalana.

Tortosa	2017	2016	2015	2014	2013	Total
Migracions internes amb la resta de Catalunya						
saldo migratori	-35	-48	-6	56	-138	-171
Migracions internes amb la resta d'Espanya						
saldo migratori	1	-29	-49	-10	-5	-92
Migracions externes						
saldo migratori	194	-82	30	-162	83	63
Saldo migratori total	160	-159	-25	-116	-60	-200
Catalunya.	2017	2016	2015	2014	2013	Total
Migracions internes amb la resta d'Espanya						
saldo migratori	4.216	3.889	5.103	3.413	-697	15.924
Migracions externes						
saldo migratori	57.296	45.233	20.996	-8.952	-20.749	93.824
Saldo migratori total	61.512	49.122	26.099	-5.539	-21.446	109.748

Taula 2. Saldos migratoris – Font: Elaboració pròpia amb dades IDESCAT

6.3. Activitat econòmica

Una magnitud macroeconòmica que se sol utilitzar per tal de conèixer els nivells de progrés i benestar de les societats és el Producte Interior Brut, el PIB. En canvi, per tal d'analitzar el pes dels diferents sectors en el global de l'economia es tendeix a utilitzar el Valor Agregat Brut, el VAB. En les taules que segueixen s'observa que Tortosa s'aproxima bastant, des del punt de vista de l'estructura econòmica a la mitjana catalana. En aquestes taules s'analitza **el primer quinquenni de la dècada** (darreres dades disponibles a l'IDECAT), i més enllà de lleugeres variacions interanuals, s'observa que **Tortosa ha mostrat una mitjana de 26 mil euros i escaig de PIB per càpita, aproximant-se a la mitjana catalana en una relació de 92,7 a 100**. En canvi el total de les Terres de l'Ebre, amb una mitjana de 22 mil euros i escaig, es queda en una relació més baixa, al voltant de 75 sobre 100.

La comparació dels VAB de la ciutat de Tortosa amb els globals de les Terres de l'Ebre i Catalunya es mostren consistents amb les dades generals dels PIB que acabem de veure.

Tortosa			
Anys	PIB milions d'euros	PIB per habitant. Milers d'euros	Percentatge PIB per habitant respecte del global Catalunya
2015	900,0	26,9	92,7%
2014	897,1	26,8	96,1%
2013	867,9	25,9	95,2%
2012	895,0	26,5	97,7%
2011	908,8	26,7	95,5%

Terres de l'Ebre			
Any	PIB milions d'euros	PIB per habitant. Milers d'euros	Percentatge PIB per habitant respecte del global Catalunya
2015	4.190,7	22,9	79,0%
2014	3.877,1	20,9	72,1%
2013	3.976,3	21,1	72,6%
2012	4.087,6	21,3	73,5%
2011	4.262,6	22,2	76,7%

Catalunya			
Any	PIB milions d'euros	PIB per habitant. Milers d'euros	PIB per habitant. Índex Catalunya=100
2015	215.722,3	29,0	100
2014	207.155,7	27,9	100
2013	202.637,8	27,2	100
2012	203.157,3	27,1	100
2011	209.716,2	27,9	100

Taula 3. PIB, PIB per càpita i índex català – Font: IDESCAT

Les dades evidencien aquesta similitud entre Tortosa i la mitjana catalana. Els pesos dels sectors són pràcticament iguals en els àmbits tortosí i català, tal vegada només es diferencien per 2 punts i escaig de més del pes del sector de l'agricultura a Tortosa, respecte de Catalunya. En canvi, el conjunt de les Terres de l'Ebre mostra més pes de l'activitat agrícola, industrial i de construcció, i menys en la de serveis. Tot plegat uns 23 punts menys en serveis, de les Terres de l'Ebre respecte de la mitjana catalana, que es reparteixen de més en els altres tres sectors.

Tortosa					
Any	VAB Agricultura	VAB Indústria	VAB Construcció	VAB Serveis	VAB Total
2015	3,43	19,60	4,20	72,77	100
2014	3,29	20,55	4,10	72,06	100
2013	3,21	19,12	4,32	73,36	100
2012	2,88	19,48	4,85	72,78	100
2011	2,86	17,52	6,61	73,03	100

Terres de l'Ebre					
Any	VAB Agricultura	VAB Indústria	VAB Construcció	VAB Serveis	VAB Total
2015	5,10	34,87	6,04	53,99	100
2014	5,73	30,58	5,93	57,76	100
2013	5,48	33,20	5,57	55,74	100
2012	5,07	35,15	6,41	53,37	100
2011	4,92	33,80	8,17	53,10	100

Catalunya					
Any	VAB Agricultura	VAB Indústria	VAB Construcció	VAB Serveis	VAB Total
2015	0,94	21,07	4,72	73,28	100
2014	1,00	20,44	4,75	73,81	100
2013	1,07	20,13	4,93	73,87	100
2012	0,95	19,67	5,73	73,64	100
2011	0,94	19,82	7,16	72,08	100

Taula 4. Pes del VAB per sector d'activitat – Font: Elaboració pròpia amb dades IDESCAT

Pel que fa a la indústria del turisme, en particular, val la pena veure la taula següent amb nombre i tipologia d'allotjaments turístics. A primer cop d'ull **s'aprecia la reduïda oferta d'allotjament i de places que té Tortosa en relació al conjunt de les Terres de l'Ebre**, si per exemple, prenem com a referència la relació en termes de població. La resposta és prou evident, **té a veure amb l'impacte del turisme de costa** que presenten les comarques del Montsià i del Baix Ebre, on s'aglutina bona part d'aquest sistema d'allotjament turístic.

Àmbit	Est./places	Est. hotelers	Càmpings	Turisme rural	Total
Terres de l'Ebre	Establiments	98	14	120	232
	Places	5.041	7.413	896	13.350
Tortosa	Establiments	8	0	4	12
	Places	714	0	34	748

Taula 5. Allotjaments turístics 2017. Font: Elaboració pròpia amb dades IDESCAT

És precisament el reequilibri d'aquesta mena de magnituds, en termes de capacitat d'atracció de visitants sobre l'eix de turisme de costa i d'interior, a més a més del reforç de l'enfocament del turisme cultural, que mostra molta menys concentració de l'activitat en determinades èpoques de l'any, **un dels objectius estratègics d'aquesta actuació**.

6.4. Reflexions i prospectiva

Tortosa

- Pel que fa a la ciutat de Tortosa, i per això de les potencialitats endògenes, **l'activitat cultural i turística ha de jugar un paper fonamental en la revitalització del centre ciutat, particularment pel que fa al centre històric**. S'han de tenir en compte les diferents corones geogràfiques de recepció de visitants a l'hora de definir les accions de comunicació.
- Complementàriament a la reflexió anterior, i en paral·lel, s'ha **impulsar l'activitat econòmica i comercial del centre ciutat**. En aquest cas enfocant els diferents eixos comercials assentats en els nous eixamples urbanístics, mitjançant l'actualització del comerç tradicional i assumint les noves tendències globals com per exemple a través de l'afavoriment de la implantació de les grans cadenes comercials.

Terres de l'Ebre

- Per tal d'assolir unes magnituds socioeconòmiques més homologables amb la mitjana catalana, és fonamental impulsar polítiques per a la competitivitat econòmica i empresarial, incloent-hi mesures adients per a l'atracció de noves activitats en nodes logístics estratègics del conjunt del territori, com per exemple l'eix Tortosa-Ampostà (Polígon Industrial Catalunya Sud); així com **potenciar les capacitats endògenes com ho són les indústries de l'experiència i cultural**, l'agroalimentària o la indústria manufacturera, com per exemple la del packaging, que mostra certs símptomes de clusterització a les Terres de l'Ebre.

- Cal fonamentar el creixement socioeconòmic a través dels paràmetres de **sostenibilitat econòmica i mediambiental que aporten la nova economia basada en el coneixement i d'alt valor afegit**.
- La **identitat singular de les Terres de l'Ebre** ha d'actuar com a motor i **palanca d'atracció per la via de la diferenciació** en un món cada cop més globalitzat i uniformitzant.
- Particularment com a Terres de l'Ebre, és important **optimitzar la massa crítica existent** a partir del funcionament com a sistema de sistemes a partir dels nuclis urbans de diversa dimensió, per tal de superar els efectes negatius del localisme malentès.

7. Descripció de l'estratègia global i territorial en què s'emmarca l'operació. Descripció dels objectius estratègics i operatius de l'operació. Explicar en quina mesura l'operació contribueix a l'estratègia territorial i als seus objectius. Justificació de la viabilitat tècnica de l'operació.

L'operació que presenta l'Ajuntament de Tortosa mitjançant aquesta memòria adreça l'Objectiu Específic 6.3.1 *Promoure la protecció, el foment i el desenvolupament del patrimoni cultural*, del PO FEDER Catalunya 2014-2020. És en aquest marc que el projecte s'alinea amb les estratègies globals de Turisme Cultural i Patrimonial, per tal de posar en valor la pròpia oferta i la seva singularitat, però amb la garantia de la projecció global que implica l'alineació amb aquestes estratègies. Cal assenyalar que l'Ajuntament de Tortosa, com a ciutat turística i patrimonial amb recorregut té experiència en el disseny, gestió i participació en projectes turístics i experiencials fonamentats en les següents estratègies:

7.1. Estratègies d'àmbit nacional i/o global:

Seguiment metodològic dels principis i doctrina **ICOMOS⁴, Consell Internacional de Monuments i Llocs, UNESCO**.

- Carta ICOMOS sobre la interpretació i presentació dels llocs del patrimoni cultural
- La gestió del turisme en els llocs amb patrimoni significatiu
- Carta internacional para la conservació de ciutats històriques i àrees urbanes històriques
- Carta internacional sobre la conservació i la restauració de monuments i llocs

Abans d'explicar **l'estratègia territorial en termes de patrimoni i turisme cultural**, que resultarà de l'anàlisi i del destriatge d'allò que és comú en els diferents plans i estratègies dutes a terme al territori fins l'actualitat, veurem l'inventari dels seus plans, amb els seus determinats àmbits geogràfics i/o sectorials concernits, i els anys de redacció dels mateixos.

L'Estratègia d'Especialització Intel·ligent (RIS3)⁵ **estableix prioritats a nivell nacional i regional per generar avantatges competitius** desenvolupant i relacionant la recerca i la innovació amb les necessitats empresarials, per tal de fer front a les oportunitats emergents i el desenvolupament del mercat d'una

⁴ ICOMOS <http://www.icomos.es/cartas-otros-textos-doctrinales/>

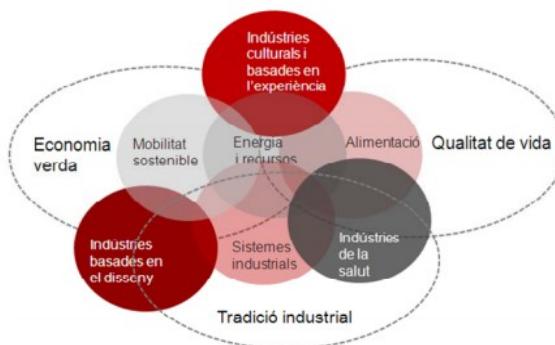
⁵ Guia RIS3 http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf

manera coherent, evitant la duplicació i la fragmentació de esforços. També és una **columna vertebral dels marcs estratègics nacionals o regionals de recerca i innovació** a Europa.

RIS3CAT

A Catalunya, a través de la Generalitat de Catalunya, la RIS3 europea es converteix en la RIS3CAT⁶. La present operació promou i afavoreix activitat econòmica en **un dels set àmbits sectorials líder** que defineix la RIS3CAT, el de les **indústries culturals i basades en l'experiència**.

- Adhesió a la **Marca Ciutats i Viles amb Caràcter**⁷, de l'Agència Catalana de Turisme de la Generalitat de Catalunya, per tant assumint i participant dels seus 7 objectius de marca:
 - Continuar essent un producte estratègic durant el 2019: Any del Turisme Cultural.
 - Adherir municipis “amb compta gotes”.
 - Continuar creant xarxa de Ciutats i Viles amb Caràcter, fomentant l'intercanvi de coneixement.
 - Potenciar la promoció internacional en mercats madurs de proximitat que ens coneixen per sol i platja i no tant per cultura.
 - Incrementar la promoció on line.
 - Promocionar-se també a través de les Rutes de Catalunya.
- En relació al **Pla de Màrqueting Turístic de Catalunya**⁸, la ciutat de Tortosa s'imbrica perfectament en la segona de les seves sis categories de producte: “Escapades per desconectar a Catalunya”, oferint cultura, gastronomia, ciutats amb caràcter, escapades temàtiques, etc.

7.2. Estratègia territorial i contribució de l'actuació a la mateixa

Abans d'explicar l'estratègia global del territori, que resultarà de l'anàlisi i del destriatge d'allò que és comú en les diferents estratègies dutes a terme al territori, veurem l'inventari dels seus plans, amb els seus determinats àmbits geogràfics i/o sectorials concernits, i els anys de redacció dels mateixos

⁶ RIS3CAT <http://catalunya2020.gencat.cat/ca/estrategies/ris3cat/>

⁷ Ciutats i Viles amb Caràcter <http://act.gencat.cat/marques-i-segells/adhesio-marques-i-segells/ciutats-amb-caracter/>

⁸ Pla de Màrqueting Turístic de Catalunya <http://act.gencat.cat/wp-content/uploads/2014/01/Pla-de-Marqueting-Tur%C3%ADstic-de-Catalunya.pdf>

7.2.1. Inventari dels diferents plans estratègics d'àmbit local i de les Terres de l'Ebre

Nom i acrònim del pla	Sector d'activitat	Any de publicació	Redacta o fa l'encàrrec	Abast territorial
Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Tortosa - POUM ⁹	Urbanisme	2003	Ajuntament de Tortosa	Tortosa
Pla Integral del Casc Antic de Tortosa - PINCAT ¹⁰	Urbanisme i patrimoni cultural i arquitectònic	2005	Ajuntament de Tortosa	Tortosa
Pla Territorial Parcial Terres de l'Ebre - PTPTE ¹¹	Territori i infra. de mobilitat	2010	Generalitat de Catalunya	Terres de l'Ebre
Pla Estratègic Empresarial i per a l'Ocupació de les Terres de l'Ebre – PEEOTE ¹²	Desenvolupament econòmic i ocupació	2013	Generalitat de Catalunya	Terres de l'Ebre
Pla de Gestió 2015-2023 de la Reserva de Biosfera Terres de l'Ebre - PdGRdB ¹³	Sostenibilitat econòmica i del medi ambient	2017	Consorci de Pol. Ambientals de Terres de l'Ebre	Terres de l'Ebre

Taula 6. Inventari de plans estratègics

Actualment el Pla Estratègic de Tortosa es troba en fase d'elaboració per part de l'Ajuntament.

7.2.2. Eixos estructuradors dels diferents plans estratègics d'àmbit local i de les Terres de l'Ebre

Es marquen en color groc aquells eixos que fan referència a la posada en valor del patrimoni cultural i de la revitalització del centre històric com a motor econòmic i social.

POUM
1. La incorporació del patrimoni arquitectònic i ambiental de la ciutat
2. La reorientació del model de creixement i del projecte de ciutat
3. La diversificació de les activitats productives
4. La potenciació dels espais lliures i del sòl no urbanitzat
PINCAT
1. Urbanització de l'espai públic com a element bàsic de la qualitat urbana
2. Equipaments destinats específicament a l'atenció de les persones del casc antic
3. Habitabilitat per recuperar la seva condició de ser un bon lloc per viure
4. Cohesió social i dinamització econòmica
PTPTE (Pla Territorial General de Catalunya)
1. Creació d'habitatge i de llocs de treball
2. Generació de riquesa a partir del potencial endogen
3. Distribució d'usos i disposició d'infraestructures per tal d'afavorir l'eficiència econòmica
4. Igualtat d'oportunitats amb independència del lloc de residència
5. Desenvolupament sostenible
PEEOTE
1. Consolidar l'ordenació territorial i les infraestructures prioritàries
2. Posar en valor el paisatge i el medi natural
3. Impulsar la competitivitat i el teixit empresarial
4. Dinamitzar l'ocupació i potenciar el capital humà
5. Modernitzar el sector primari i afavorir el desenvolupament rural

⁹ POUM <http://www.tortosa.altanet.org/ajtms/tortosa/poum/index.html>

¹⁰ PINCAT <http://www.tortosa.cat/webait/ona/pincat/index.asp>

¹¹ PTPTE

http://territori.gencat.cat/ca/01_departament/05_plans/01_planificacio_territorial/plans_territorials_nou/territorials_parcial/ptp_de_les_terres_de_lebre_vigent/index.html

¹² PEEOTE <http://www.idece.es/media/files/memories/plaestrategic2016.pdf>

¹³ PdGRdB http://www.ebrebiosfera.org/docs/PLA_GESTIO_2017_RdBTE.pdf

6. Reestructurar els sectors industrials, afavorint la clusterització i l'impuls d'un sistema d'innovació
7. Consolidar l'activitat turística, comercial i de serveis
8. Fomentar el benestar social i la qualitat de vida
9. Reforçar la cohesió i la identitat territorial
10. Avançar en la governança compartida i la coordinació institucional
PdGRdB
1. Gestió i conservació del patrimoni natural i de la biodiversitat
2. Qualitat territorial i cohesió social
3. Impuls a l'economia
4. Economia verda, economia circular i bioeconomia
5. Impuls de la investigació, la innovació i la transferència del coneixement en l'àmbit de la RdBTE
6. Comunicació, difusió i educació en la RdBTE

Taula 7. Eixos estructurants dels diferents plans estratègics

Amb les taules que acabem de veure queda demostrat que l'operació de remodelació dels voltants de la Catedral i de la construcció de la Plaça de la Catedral, objecte d'aquesta memòria, encaixa perfectament amb alguna de les línies o eixos estructurants de tots els plans estratègics que s'han anat dissenyant i desplegant en els darrers anys i fins l'actualitat, tant a Tortosa com al conjunt de les Terres de l'Ebre.

7.2.3. Elements més comuns i per tant objecte de consens de les diferents estratègies

- Impuls al **desenvolupament sostenible**, vinculat a la potenciació de la investigació i la **innovació** i per tant de la **competitivitat i del valor afegit**.
- Impuls de les **activitats econòmiques i industrials respectuoses amb l'entorn** i amb paràmetres d'economia circular.
- Gestió i **posada en valor del medi natural i del patrimoni cultural**, amb l'afavoriment de les seves activitats econòmiques i socials vinculades, com el turisme responsable o la cultura.
- Reforçament de la **cohesió social i territorial**.

7.3. Contribució a l'estratègia territorial

El resultat de l'anàlisi de les estratègies territorials que hem analitzat mostra quatre línies o eixos que són comuns i que per tant han estat objecte de consens entre els diferents equips i grups de conceptualització i de redacció dels plans estratègics. Un d'aquests eixos és el que es basa en la **posada en valor del patrimoni cultural com a palanca de l'impuls a l'activitat econòmica en els sectors del turisme i de la cultura**.

Per tant, tota l'operació que descriu aquesta memòria contribueix plenament en l'acompliment dels objectius de l'estratègia territorial en un dels seus quatre eixos fonamentals. En el sentit d'afinar al màxim la contribució a l'estratègia territorial de l'operació, cal anar al detall del primer **eix estructurador del PinCAT, el d'Urbanització**. Aquest eix incorpora un **programa de places**, i una de les places que s'hi descriuen com a objecte d'actuació és precisament la Plaça de la Catedral, on es duen a terme dues de les actuacions, **Tortosa Cota_0 i Mapping la llum de l'Ebre**. Pel que fa a l'actuació **Passeig de les Cultures**, val a dir que també estava prevista en el PinCAT, concretament allà s'anomena com a **El parc del Castell**, i la defineix com una continuació del passeig de ronda del castell que ja està executat en la part del barri de Sant Jaume, i que amb aquesta part podria concloure la circulació al voltant del peu del castell de la Suda i completar així un important itinerari turístic que relaciona les dues parts del nucli antic la de la vessant de Remolins amb la de Montcada. De la mateixa forma, el PinCAT apunta a l'antic Balneari del Porcar com a futur equipament turístic, i per tant l'actuació **Casa de les 3 Cultures** també s'encabeix en l'estratègia territorial de la ciutat.

Des del punt de vista de l'afavoriment de les activitats econòmiques que es poden vincular al patrimoni cultural i en aquest cas també arquitectònic, l'actuació urbanística ha de possibilitar l'Ajuntament a potenciar determinades activitats a l'aire lliure, i fer de la Plaça de la Catedral i del Passeig de les cultures uns espais molt visibles i atractius, de fàcil accés, de trobada i d'activitat social i cultural. Amb conseqüència, la regeneració de les zones objecte d'actuació ha d'afavorir la dinàmica d'implantació i d'actualització de determinats negocis de tipus comercial i de serveis.

Aquesta dinàmica de regeneració dels nuclis antics de la ciutat s'ha portat a terme amb èxit a altres ciutats catalanes i en alguns casos, com Tarragona o Girona, fins i tot s'ha aconseguit recuperar la funció residencial, amb actuacions de rehabilitació d'edificis però també amb construcció d'obra nova. En definitiva, es tracta de recuperar l'atractiu de la vida urbana en els enclavaments històrics de les ciutats actuals, fet que quan s'aconsegueix, com en els casos de les ciutats que ens he referit abans, es reforça la cohesió social, es dona continuïtat a la malla urbana, i en definitiva es reforça el sentiment de pertinença de compromís dels ciutadans.

7.4. Objectius estratègics i operatius de l'operació

7.4.1. Objectius estratègics

Com hem vist en l'apartat d'introducció, **l'objectiu fonamental de l'operació és el d'aportar al nucli antic de la ciutat una nova empenta en la dinàmica de consolidació com a motor econòmic i social, a través de l'activitat turística i cultural.**

Aquest objectiu fonamental s'ha d'aconseguir a partir de l'assoliment dels següents objectius estratègics:

Des del punt de vista del turisme:

- Increment del volum de despesa per turista a partir d'oferir experiències culturals de més valor.
- Increment del nombre d'establiments de serveis turístics i del nombre de pernoctacions a la ciutat i a les Terres de l'Ebre.
- Desestacionalització turística a través de la posada en valor dels actius culturals i patrimonials.
- Millora del posicionament de marca turística de la ciutat emmarcant-la com a ciutat de referència en el segment de les ciutats turístiques històriques i culturals.

Des del punt de vista del ciutadà i del visitant de proximitat:

- Impuls a l'activitat econòmica privada a través de l'atracció de l'espai com a receptor de ciutadans i de visitants.
- Afavoriment de l'activitat social i cultural en el nucli històric de la ciutat.
- Millora de la continuïtat de la malla urbana i augment de la permeabilitat de les activitats socials i comercials entre el nucli antic i els diferents eixamples de la ciutat.
- Recuperació de l'atractiu residencial del centre històric de la ciutat.
- Millora del sentiment de pertinença i del compromís per l'entorn dels habitants i dels visitants de la ciutat de Tortosa.

7.4.1. Objectius de operatius

- Creació d'una plaça escenari d'activitats culturals i socials en un lloc central de la ciutat i privilegiat per la conjunció de dos elements definidors de Tortosa del seu patrimoni natural i cultural, com ho són el riu Ebre i la Catedral de Santa Maria.
- Creació d'un espai de visita i d'interpretació de les restes arqueològiques de la Plaça de la Catedral amb tecnologies digitals.

- Renovació del Passeig de Ronda, a través de la creació d'un passeig tematitzat en les tres cultures històriques de Tortosa amb elements escultòrics d'interpretació històrica.
- Creació d'un espai d'exposició permanent de les tres cultures a l'antic Balneari del Porcar.

7.5. Justificació de la viabilitat tècnica

Com hem vist en els apartats anteriors, l'operació és una peça més d'un conjunt que té com a objectiu la revitalització del nucli antic de Tortosa i la seva transformació en un centre motor d'activitat social, cultural i econòmica. Cal tanmateix assenyalar que tant per l'aspecte pressupostari com per altres consideracions de tipus patrimonial i urbanístic, **aquesta operació sobre els entorns de la Catedral i del Castell de la Suda, representa la darrera volta de clau que ha de coronar aquest darrer període de transformació i de rehabilitació del nucli antic** que va començar la segona part de la darrera dècada amb l'execució del PinCAT.

Els resultats d'una primera anàlisi d'impacte de **les actuacions portades a terme fins el moment** respecte del teixit urbà de la zona històrica de la ciutat **mostren que les dinàmiques regressives econòmiques i socials**, incloent la funció residencial, que havien estat contínues des de gairebé els anys 60 del darrer segle, coincidint amb l'expansió urbanística de la zona de l'Eixample i dels barris del Temple i de Ferreries, **s'han aturat**, tal vegada de forma desigual en funció del tipus d'activitat.

En els darrers temps hem vist a Tortosa com **la rehabilitació i el canvi d'usos de certs edificis històrics i emblemàtics**, com per exemple els Palaus Oriol i Despuig, com a Conservatori de Música de Tortosa, el Palau Climent com a seu d'ACCIÓ a les Terres de l'Ebre o els Reials Col·legis de Sant Jordi i Sant i Sant Domènec, com a Escola Oficial d'Idiomes, entre altres, **ha actuat com a factor tractor continu de ciutadans autòctons**, i conseqüentment, hem pogut veure com tota una sèrie d'establiments de serveis i comercials de tota mena han anat emergint, i com dèiem, revertint unes dinàmiques regressives que en algun moment semblaven irreversibles.

A la rehabilitació i posada en valor d'edificis històrics al nucli antic, **s'ha d'afegir la construcció d'edificis nous que completen l'oferta de serveis públics** i que també són centres receptors de ciutadania i que per tant influeixen en els fluxos de vianants i que reforcen la idea de permeabilitat entre el nucli antic i la resta de la ciutat. En aquest cas ens podem referir a la nova Biblioteca Municipal 'Marcel·lí Domingo', al carrer Mercè, 6, i al nou edifici de la Delegació Territorial del Govern de la Generalitat a les Terres de l'Ebre, al carrer Montcada 23.

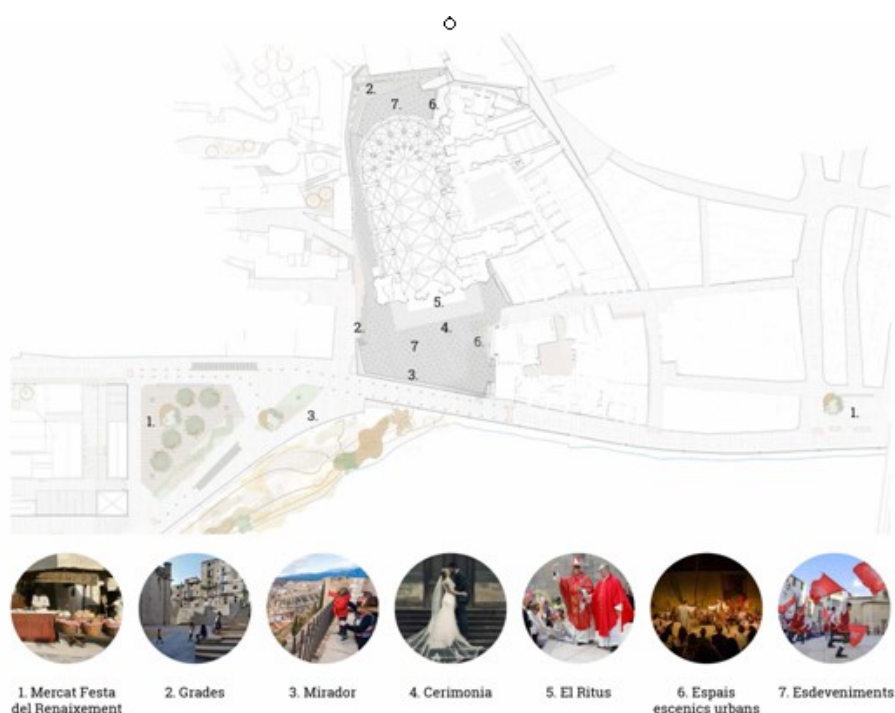
Per tant, el **canvi de tendència** de les dinàmiques que hem comentat, que tant ha costat portar a terme, però que **és una realitat**, més els exemples d'altres ciutats del nostre entorn que han demostrat que els centres històrics poden esdevenir el focus més dinàmic i representatiu de l'activitat social i cultural de les ciutats més modernes, demostren la viabilitat tècnica d'actuacions com la que es descriu en aquesta memòria.

En aquest sentit, per tal de que la nostra actuació assoleixi els objectius estratègics que s'han descrit, cal que des del propi ajuntament, i també des de la iniciativa privada, s'aprofitin les oportunitats que la monumentalitat dels espais i la seva centralitat en la malla urbana, conferiran per a reforçar i augmentar la capacitat d'atracció de les activitats socials i econòmiques que s'hi puguin produir en els seus entorns. La taula de sota mostra una sèrie d'actuacions que s'hi produeixen, anualment en el nucli antic, per tant als voltants de la Catedral, i que seran les primeres que rebran l'impacte de l'actuació i per tant contribuiran a garantir l'èxit i la viabilitat tècnica de l'actuació.

Nom de l'esdeveniment	Data de celebració	Lloc de celebració
Concert de Música Sacra a la Catedral de Tortosa	7 de febrer	Catedral de Santa Maria
Fira Descarregada d'Antiguitats a Tortosa	10-12 de febrer	Nucli antic
El Setge de Tortosa amb Els Miquelets de Catalunya	17-18 març	Avançades de St. Joan (muralles entre els barris de Remolins i del Rastre)
Setmana Santa a Tortosa:	25 març-2 abril	Nucli antic i eixample
Processó diumenge de Rams		
Processó de dijous Sant		
Processó del Sant Enterrament		
Festival Internacional de Música Sacra a Tortosa	25 març- 2 abril	Catedral de Santa Maria
Recordant Pesah. Festa de la Llibertat	31 de març	Call jueu
Fira del Record	14-abr	Passatge Franquet (nucli antic)
Fira de Sant Jordi	23-abr	Tota la ciutat i nucli antic
Dia Internacional dels museus i	19-maig	Museu de Tortosa
Nit dels Museus		
Ruta de tapes "Sabors del Nucli Antic"	2-3 juny	Bars i restaurants del nucli antic
Festa del Renaixement de Tortosa i	18 al 21 de juliol 2019 penúltim cap setmana Juliol	Tota la ciutat, però particularment al nucli antic
Jornades de la cuina del Renaixement		
Festes de la Cinta	Entorn primer cap de setmana de setembre	Total la ciutat però amb molta activitat al nucli antic
Festival a Cel Obert	Primer cap de setmana d'octubre	Patis emblemàtics de la ciutat de Tortosa, la major part al nucli antic
Jornades europees de patrimoni	Segon cap de setmana d'octubre	Nucli antic
Fira de Nadal al Nucli Antic de Tortosa	Segon cap de setmana de desembre	Nucli antic
Exposició de Diorames i Pessebres	Desembre	Església de la Reparació, el Rastre

Taula 8. Esdeveniments socials i culturals que es porten a terme, anualment, al nucli antic.

La imatge mostra el potencial de l'activitat social i turística de l'espai rehabilitat de l'entorn de la Catedral. Avui en dia, alguns d'aquests escenaris ja són objecte de múltiples esdeveniments, tal com s'ha descrit en la taula anterior, tanmateix l'actuació proposada reforçarà aquest indret com a mirador al mateix temps de creació d'uns espais escènics urbans d'activitats, on la Catedral sempre actua com a telò de fons. Un espai de convivència entre allò quotidià i la monumentalitat de la Seu i el Riu.

8. Contribució de l'operació en l'assoliment de les prioritats definides en el Programa operatiu FEDER Catalunya 2014-2020.

El Programa Operatiu (PO) FEDER de Catalunya 2014-2020 prioritza les inversions en els àmbits de la innovació i el coneixement, el dinamisme empresarial i l'economia verda, i contribueix a quatre prioritats transversals, que també són clau per assolir els objectius 2020: equilibri territorial, internacionalització, ocupació i especialització intel·ligent.

Particularment, l'**operació Dertusa – Turtuxa – Tortosa** adreça l'Eix prioritari 6 del PO: Conservar i protegir el medi ambient i promoure l'eficiència de recursos; la Prioritat d'Inversió PI 6.3: Conservació, protecció, foment i desenvolupament del patrimoni natural i cultural; i l'Objectiu Específic OE: 6.3.1 Promoure la protecció, el foment i el desenvolupament del patrimoni cultural. Els resultats esperats del qual són:

- **Recuperació del patrimoni arquitectònic històric de Catalunya**
- **Ampliació i millora de l'oferta de turisme cultural**
- **Foment de la conservació del patrimoni i dels nuclis antics**

Amb la següent matriu relacionem les diferents actuacions de l'operació, per tipus, amb els resultats concrets establerts pel propi PO.

PI 6.3 PROTECCIÓ, FOMENT I DESENVOLUPAMENT DEL PATRIMONI CULTURAL I NATURAL OE 6.3.1 Promoure la protecció, el foment i desenvolupament del patrimoni cultural		
Resultats	Actuacions	Tipus d'accions
– Recuperació del patrimoni arquitectònic històric de Catalunya	– Tortosa Cota_0 – Passeig de les cultures	– Recuperació de l'accés principal de la Catedral – Recuperació de les restes arqueològiques de la Plaça de la Catedral – Rehabilitació d'espais urbans
– Ampliació i millora de l'oferta de turisme cultural	– La Casa de les 3 Cultures – Mapping Audiovisual: la Llum de l'Ebre – Tortosa Cota_0 – Passeig de les Cultures	– Creació d'un espai d'interpretació de les 3 cultures tortosines amb tecnologies digitals – Creació d'un mapping projectant a la façana de la catedral, posant en valor els aspectes històrics de la ciutat i de l'edifici – Creació d'un espai per a la visita i la interpretació de les troballes arqueològiques de la Plaça de la Catedral – Creació d'un circuit escultòric amb figures històriques destacades de la ciutat
– Foment de la conservació del patrimoni i dels nuclis antics	– Passeig de les Cultures – Tortosa Cota_0	– Conservació i millora del Passeig de Ronda, transformant-lo amb un Passeig de les Cultures tematitzat – Recuperació de diferents espais urbans

Per tant es fa evident que l'operació que planteja aquest projecte contribueix en la seva globalitat a l'assoliment de les prioritats definides en el Programa Operatiu FEDER Catalunya 2014 – 2020.

Pel que fa a l'alineació de l'operació amb **les quatre prioritats transversals del PO**, és a dir: la Prioritat I Equilibri Territorial, Prioritat II Internacionalització, Prioritat III Ocupació i Prioritat IV Especialització Intel·ligent, l'operació contribuirà de la següent manera:

Prioritat I Equilibri territorial. En un apartat previ de la memòria hem comentat que la realitat territorial de la ciutat de Tortosa no es pot deslligar de al de les Terres de l'Ebre. També hem vist un conjunt de dades econòmiques i demogràfiques que demostren que tan la ciutat com el territori estan per sota de la mitjana catalana en les magnituds que defineixen els nivells de renda i de benestar de la ciutadania. En aquest sentit **un projecte de recuperació i de revitalització del nucli antic de Tortosa contribueix a l'equilibri territorial en el marc del conjunt de Catalunya**, però també en l'interior del propi municipi amb l'afavoriment i la potenciació de l'activitat econòmica en el nucli històric de la ciutat com a una de les parts amb nivells de benestar i de condicions de vida més baixos.

Prioritat II Internacionalització. La ciutat de Tortosa ja és destí d'un públic internacional molt específic, vinculat per una banda al turisme cultural i en aquest sentit molts cops també a la Festa del Renaixement, i per altra banda al turisme de natura, en aquest cas per la força i la notorietat del Parc Natural del Delta de l'Ebre. **L'operació recau doncs en una de les dues fonts de visitants internacionals i per tant la política de comunicació i de màrqueting, per exemple a través del web Tortosa Turisme¹⁴** (editat completament en català, castellà anglès i francès), **podrà afegir nous arguments i imatges a les seves accions.** Cal tenir en compte que finalment, l'actuació Tortosa Cota_0, sobre la nova Plaça de la Catedral, produirà un nou 'skyline' de la ciutat, sobretot si es mira des de l'altra banda del riu, és a dir des de Ferreries, d'alt potencial estètic i simbòlic.

Prioritat III: Ocupació. Més enllà de l'ocupació que genera la pròpia execució de les obres previstes, ocupació amb diverses qualificacions dels professionals que intervindran (arquitectes, historiadors, enginyers d'obra pública, mestres d'obres, oficials i peons, picapedrers, electricistes, etc.), l'actuació produeix ocupació indirecta a través de la contractació de la Universitat Rovira i Virgili i de la seva spin off IBER, Arqueologia, Patrimoni i Turisme S.L. per tal de coordinar les excavacions de les troballes arqueològiques que s'han de conservar i museïtzar. De nou es tracta **d'activitat econòmica d'alt valor afegit que compta amb la necessària participació de professionals amb titulació acadèmica universitària.** D'altra banda, de l'assoliment dels objectius estratègics de caire econòmic, s'infereix un alt impacte, post-projecte, en termes d'ocupació sobre els vectors de les indústries culturals i de serveis turístics.

Prioritat IV: Especialització Intel·ligent. L'Estratègia de recerca i innovació per l'especialització intel·ligent de Catalunya **RIS3CAT** s'ha dissenyat per potenciar les especialitzacions econòmiques i de coneixement basades en els actius i les capacitats del territori. **Un dels set àmbits sectorial líder que determina l'estratègia és precisament el de les indústries culturals i basades en l'experiència.** El sector té un gran potencial de desenvolupament i d'innovació, per exemple en l'activitat turística, per tant, com la mateixa RIS3CAT assenyala, aquest potencial d'innovació ha de servir com a base de la transformació del model turístic cap a una indústria turística de millor qualitat, sostenible, desestacionalitzada, resilient, i generadora de noves oportunitats econòmiques. És per tot això que l'actuació de la Plaça de la Catedral contribueix plenament a la consecució dels objectius d'aquesta prioritat transversal del Programa Operatiu

¹⁴ Tortosa Turisme. <https://www.tortosaturisme.cat/en/>

9. Descripció dels mètodes innovadors que s'utilitzaran en l'àmbit local i especificació de si són l'adaptació de mètodes d'altres zones o no. Descripció de l'aplicabilitat i l'ús de les noves tecnologies implementades en l'execució de l'operació.

L'ús de noves tecnologies i mètodes innovadors de l'operació és concentren, en la seva major part, en les actuacions relatives a la museïtzació del jaciment de Tortosa Cota_0 i el projecte de mapping la Llum de l'Ebre. No obstant, al llarg del seu inici, aquest projecte ja ha incorporat les darreres novetats existents en els respectius àmbits. L'exemple més clar és l'ús de BIM (Building Information Modeling), un sistema que permet crear simulacions digitals de disseny, a l'incorporar de manera coordinada tota la informació necessària en el desenvolupament del projecte gràcies a suma les 2D i 3D la quarta dimensió (temps) i la cinquena (costos).

Si ens atenem a l'actuació de museïtzació de **Tortosa Cota_0**, és remarcable l'ús de mètodes innovadors tant en el discurs expositiu com en la gestió del propi equipament. Així doncs, aquest espai serà totalment autònom, gràcies a la domòtica, entrarà en funcionament a l'hora programada, els diferents recursos estaran en *stand by*, fins l'arribada de les visites, i, a l'hora prevista es tancarà i s'activarà l'alarma. Així mateix, el control automatitzat de l'aforament permetrà regular el flux de persones per evitar sobrecàrregues. En tot moment l'espai estarà monitoritzada i permetrà intervenir en cas de necessitat.

D'altra banda, la museografia desenvoluparà les darreres tècniques a partir un assistent virtual que s'adapta al públic (adult, infants o persones amb dificultats auditives i, sobretot, amb la creació d'unes illes que interpretaran els diferents conjunts. Aquestes illes tindran una pantalla tàtil amb una app que oferirà diferents continguts, com imatges, reconstruccions 3D, controlarà unes càmeres que permetran una aproximació a les restes, i les seves respectives escenografies, així com mapping sobre les troballes destacades o les il·luminacions al sostre. Experiències d'ús de personatges com a guia, en tenim a la **Fàbrica de la Luz, - Museo de la Energia** (Ponferrada)¹⁵, projecció en doble paret i ús de mapping per il·luminar al **Museo de las Ciencias de Castilla-La Mancha** (Cuenca) i d'experiències similars d'aplicacions interactives amb selecció de continguts, les podem tronar a la **Villa Romana de Veranes** (Xixón)¹⁶ o al **Centro de Recepción de Visitantes- Tríptico de Almazán** (Soria)¹⁷.

Aquesta app de les illes es complementa amb una app per a mòbil que, sense tantes funcionalitats, doncs podria entrar en contradicció amb el control de les illes, permet accedir a continguts i a una audioguia. Aquesta app serà gratuïta.

Per la seva banda, l'actuació de **mapping "La Llum de l'Ebre"**, implica aplicar un model exitós a França. Són destacables el conjunt *Puy de Lumières*¹⁸, a le **Puy-en-Velay** (Alvèrnia), que crea un recorregut de 8 mapping sobre les construccions més emblemàtiques de la vila i que el 2017, primer any de projecció, va tenir 250.000 espectadors¹⁹. Altres destinacions que han desenvolupat projectes de mapping són **Orleans**, sobre la seva catedral²⁰, o **Carcassona** (*La Cité des pierres vivantes*²¹) o El palau dels papes d'**Avinyó** (*Les luminescences d'Avignon*²²), aquests dos darrers, de pagament.

¹⁵ <http://www.lafabricadeluz.org>

¹⁶ <https://museos.gijon.es/page/5280-villa-romana-de-veranes>

¹⁷ <http://www.sorianitelaimaginas.com/patrimonio/centro-de-recepcion-de-visitantes-triptico-de-almazan>

¹⁸ <http://www.puydelumieres.fr>

¹⁹ <https://www.velay-attractivite.fr/voyage-au-coeur-du-puy-de-lumieres>

²⁰ <http://www.orleans-metropole.fr/351-7038/fiche/son-lumiere.htm>

²¹ <https://citedespierresvivantes.fr/>

²² <http://www.lesluminescences-avignon.com>

Així doncs, el mapping permanent és una actuació absolutament innovadora, de fet desconeixem l'existència de projeccions d'aquesta magnitud, i permanents, a Catalunya, o a la resta de l'Estat, on els exemples de mapping permanent són en instal·lacions interiors, com la reconstrucció de les pintures de Sant Climent de Taüll. Es tracta d'un projecte d'una complexitat tècnica tal que requereix una gran especialització per part dels seus desenvolupadors.

10. Pla de comunicació i difusió de l'operació.

El pla de comunicació de l'operació té dos objectius principals, compatibles i complementaris entre sí. El primer és donar a conèixer la inversió comunitària en el desenvolupament regional i local, seguint les directrius de l'Estratègia de Comunicació del Programa Operatiu FEDER Catalunya 2014-2020, i, d'altra banda, es tracta de comunicar les diferents actuacions de l'operació al seu públic objectiu per tal que en siguin usuaris/visitants i que, per tant, s'acompleixin els objectius de dinamització turística propis de l'EIX 6 del programa FEDER i de la pròpia operació Dertosa – Turtuxa – Tortosa.

Així doncs els objectius que es planteja el pla:

- Minimitzar la bretxa entre les accions comunitàries en el marc FEDER i la ciutadana, especialment en els segments menys informats: la població de més de 75 anys i els de menys (entre 15 i 24 anys).
- Comunicar les noves actuacions finançades pel projecte FEDER
- Vincular aquestes actuacions a la imatge de la destinació i la seva línia comunicativa
- Assegurar la visibilitat de l'aportació de la UE a la ciutadania catalana a través de la publicitat dels resultats i els impactes de les operacions cofinançades

Un cop establerts els objectius, els destinataris de l'acció comunicativa són:

- Beneficiaris i organismes executors, a nivell intern departaments de l'ajuntament però també altres agents i grups d'interès dels sectors turístic local que podran treure profit dels nous recursos.
- Agents difusors: administracions que operen a Tortosa en l'àmbit del turisme, agents socials i econòmics, organitzacions de la societat civil i defensa del patrimoni.
- Públic en general. Diferenciem en la població local, principal beneficiària de l'operació de la seva acció dinamitzadors, però que també seran usuaris, per una banda, i la demanda turística, d'altra banda, que representa els principals mercats emissors i segments que visiten Tortosa, d'altra banda. El principal segment objectiu és parelles entre 35 i 65 anys, amb o sense fills, amb interès pel turisme cultural, amb la següent procedència:
 - Àrea metropolitana de Barcelona i camp de Tarragona.
 - França: sud del país, especialment àrees de Toulouse i Lió
 - Comunitats de València, Aragó i Madrid

Etapas de la campanya de comunicació

- Inici del Projecte
- Execució dels projectes
- Tancament de les operacions
- Funcionament de les operacions
- Resultats de les operacions

Mesures a prendre

- Pàgina web de l'Ajuntament de Tortosa (www.tortosa.cat) i de Turisme de Tortosa (www.tortosaturisme.cat), inclouran una pàgina exclusiva del projecte FEDER, amb la informació relativa al projecte i el suport financer de la UE.
- Cartelleria en llocs ben visibles per al públic en què es mencioni el finançament de la UE, segons el Reglament de execució (UE) no821/2014
- Crèdits amb el logotip de la UE, en el cas del vídeomapping.
- Rodes de premsa i notes de premsa
- Newsletter interna de l'ajuntament de Tortosa
- Newsletter agents i grups d'interès representats a la taula del turisme de Tortosa
- Reunions informatives de la taula de turisme de Tortosa
- Campanyes divulgatives
 - Xarxes socials de Turisme Tortosa (Facebook, Twitter, Instagram) i de l'Ajuntament de Tortosa (Facebook, Twitter, Instagram)
 - Publicitat en mitjans offline
 - Publicitat online (adwords, facebook ads, anuncis en display)
 - Publicitat ràdio
 - Fulletons
 - Vídeos promocional de les accions (Tortosa Cota_0, Casa de les 3 cultures i Jardins del Príncep, Passeig de les Cultures i Mapping la Llum de l'Ebre)

Així mateix com a beneficiaris dels fons FEDER, en tots els suports de comunicació de l'operació s'inclourà l'emblema de la UE i es farà referència de manera explicitat al FEDER, seguint en tot moment el *Manual práctico de información y comunicación de las operaciones cofinanciadas por la Generalitat y el Fondo Europeo de Desarrollo Regional (FEDER) en el marco del Programa Operativo FEDER de Cataluña 2014 – 2020*.

L'import total del pla de comunicació és de 27.250 € més IVA, amb la distribució de costos i temporització prevista que s'incorpora en el document annex. Així, mateix, s'assigna la següent despesa a cada actuació:

	2019		2020		2021			
	Cost	Cost + iva	Cost	Cost + iva	Cost	Cost + iva	TOTAL	TOTAL IVA
Tortosa cota 0	2.850,00 €	3.448,50 €	2.650,00 €	3.206,50 €	1.200,00 €	1.452,00 €	6.700,00 €	8.107,00 €
Passeig de les cultures	2.400,00 €	2.904,00 €	1.750,00 €	2.117,50 €	1.250,00 €	1.512,50 €	5.400,00 €	6.534,00 €
Casa 3 Cultures	2.550,00 €	3.085,50 €	1.650,00 €	1.996,50 €	750,00 €	907,50 €	4.950,00 €	5.989,50 €
Mapping	2.800,00 €	3.388,00 €	4.350,00 €	5.263,50 €	3.050,00 €	3.690,50 €	10.200,00 €	12.342,00 €
Total							27.250,00 €	32.972,50 €

11. Justificació de l'impacte, la dimensió transformadora, la innovació i la sostenibilitat econòmica i ambiental dels resultats de l'operació. Ha de contenir una descripció i una quantificació de l'impacte esperat en el territori, durant l'execució, i més enllà de la seva finalització, pel que fa als beneficis directes i indirectes, i dels factors que incideixen en el resultat final.

Segons la UNESCO, per patrimoni cultural s'entenen: i) els monuments: obres arquitectòniques, d'escultura o de pintura monumentals, elements o estructures de caràcter arqueològic, inscripcions, caveres i grups d'elements, que tinguin un valor universal excepcional des del punt de vista de la història, de l'art o de la ciència; ii) els conjunts: grups de construccions, aïllades o reunides, l'arquitectura, unitat i integració en el paisatge els doni un valor universal excepcional des del punt de vista de la història, de l'art o de la ciència; iii) els llocs: obres de l'home o obres conjuntes de l'home i la natura, així com les zones, inclosos els llocs arqueològics, que tinguin un valor universal excepcional des del punt de vista històric, estètic, etnològic o antropològic.

Podem afirmar que el nucli antic de Tortosa té una importància i un potencial rellevants en tots aquests aspectes, i que cal posar en valor amb **l'objectiu de fomentar el turisme cultural, d'interior i internacional, per tal d'incentivar l'activitat econòmica del conjunt del nucli antic** i superar l'estancament, malgrat que s'ha aturat la dinàmica de degradació, que presenta actualment en l'àmbit socioeconòmic. Sobre aquesta realitat es proposa l'actuació.

Particularment, el projecte ajudarà a posar en valor el conjunt del patrimoni cultural tortosí, així com a fomentar la realització d'iniciatives, públiques i privades, d'increment de la consideració respecte d'aquest patrimoni de la ciutat, i també del conjunt de les Terres de l'Ebre. La creació de noves activitats afavorirà alhora un **increment de fluxos de turistes i visitants**, com també de la pròpia població autòctona, i contribuirà a **generar ocupació** amb el conseqüent efecte de crida a col·lectius de persones joves i emprenedores que acabaran contribuint a la reversió de la dinàmica regressiva en els aspectes econòmics i socials que hem analitzat, tot **propiciant la centralitat del nucli antic com a focus principal de la vida social i cultural de la ciutat**.

Per tot això, podem distribuir els efectes de l'impacte del projecte sobre tres aspectes fonamentalment, l'aspecte econòmic i l'aspecte urbanístic i l'aspecte social.

11.1. Impacte econòmic

En aquest apartat, la primera previsió és **l'increment** del nombre d'establiments de restauració i comercials. Els emprenedors triaran el rehabilitat nucli antic de forma estratègica per a instal·lar els seus negocis. Pel que fa als **establiments de restauració**, buscaran satisfer les necessitats del **major flux de visitants del nucli antic**, siguin aquests turistes o població local atreta per **una nova i més atractiva oferta**. Pel que fa als **establiments comercials**, l'experiència en altres ciutats que han viscut processos similars és que sorgeix un nou model de comerç, **més vinculat a l'artesania local**, als productes d'alimentació biològics i de kilòmetre zero, també establiments de restauració de mobles, **o altres de perfil similar menys afectats per l'impacte dels establiments de la gran distribució** que necessiten locals més grans i presenten una oferta més seriada.

El seguiment i l'anàlisi de l'impacte econòmic de l'operació es durà a terme a través d'un conjunt d'indicadors econòmics que s'estableix en funció dels diferents elements d'anàlisi. Aquests elements són:

- Nombre de nous llocs de treball directes
- Nombre de nous projectes d'emprenedoria
- Nombre de pernoctacions als establiments hotelers
- Recaptació per taxa turística
- Import de la inversió privada
- VAB sector turístic

Les previsions doncs de les magnituds de l'impacte d'aquests elements es reflecteixen en la taula d'indicadors econòmics de l'apartat 12, de quadre d'indicadors.

11.2. Impacte urbanístic

L'impacte urbanístic de més transcendència té a veure amb el **nou 'skyline'** que presenta la ciutat, com hem comentat abans, sobretot si s'observa de l'altra riba del riu Ebre, és a dir, des del barri de Ferreries. Aquesta nova silueta de la ciutat permetrà **emmarcar en una sola visió tres dels edificis més emblemàtics** de la ciutat, **el Palau Episcopal**, a la dreta de la visió, **la Catedral de Santa Maria**, amb la seva nova plaça i escalinata, al centre, i la part est de la muralla **i del Castell de la Suda**, a l'esquerra de la fotografia. L'impacte en la visió d'aquesta part de la ciutat té a priori moltes possibilitats de convertir-se en icona de la ciutat, en una imatge definidora, característica i exclusiva, una mena de logotip, com també ho és la cucafera o el Pont de l'Estat sobre el riu Ebre, amb els seus arcs característics.

Un segon element d'impacte urbanístic és la **revitalització de l'actual Passeig de Ronda, a sota de la muralla del Castell de la Suda**, enllaçant la primera part del passeig – ja rehabilitat – que s'alça a sobre del barri de Sant Jaume, amb la part del Passeig de Ronda que acaba a la Plaça de l'Absis de la Catedral. Es tracta d'una actuació de millora d'un espai actualment molt degradat en el pla urbanístic, arquitectònic i social, però que per la seva centralitat i la seva potència estètica ha d'aconseguir donar-li un tomb a l'actual situació per **convertir-se en un altre actiu del sistema d'atractius turístics de la ciutat**.

Foto render: Ajuntament de Tortosa

L'anàlisi de l'impacte urbanístic implica l'establiment d'un conjunt d'indicadors que ens servirà per a veure el rendiment de l'actuació en termes constructius. Els elements que han de servir per a establir els indicadors són:

- Metres quadrats de sòl rehabilitats
- Metres quadrats de rehabilitació arqueològica

11.3. Impacte social

Són diversos els elements que s'han de tenir en compte per tal de fer una anàlisi d'impacte social d'una actuació com la que presentem aquí. També és cert que algunes de les característiques d'aquest tipus d'impacte es fan particularment difícils de mesurar per què poden tenir a veure amb sentiments o sensacions tant de tipus individual com col·lectiu. La variació de l'autoestima dels pobles, no per certa que sigui, implica que es pugui demostrar fàcilment amb termes quantitatius. Una solució és la de portar a terme estudis sociològics a partir d'àmplies enquestes a la ciutadania, en els diferents espais del temps que es vulgui analitzar. No obstant, aquesta mena d'estudis segurament queden lluny de l'esperit de les actuacions a portar a terme i a finançar a través de la convocatòria. Tanmateix com hem comentat en apartats anteriors, els casos de rehabilitació dels nuclis antics de determinades ciutats del nostre entorn, com ho són Girona o Tarragona, segurament entre tantes altres, han aconseguit millorar d'una manera notòria el sentiment d'orgull de pertinença dels seus conciutadans, així com també han millorat en el posicionament de mercat de les seves marques com a ciutat en el segment del turisme d'interior i de proximitat. **Aquest canvi de sentiment popular ha implicat una gradual revitalització de la funció residencial dels nuclis antics**, que és en definitiva, el factor de més impacte social que pot generar una operació d'aquest perfil.

Malgrat doncs la dificultat d'anàlisi de rendiment i resultats en aquest tipus d'impacte, també establím els següents elements de seguiment que, com en els anteriors casos, serviran per tal definir un conjunt d'indicadors:

- Nombre d'esdeveniments organitzats, per entitats públiques i privades, a la nova Plaça de la Catedral
- Nombre de llars al nucli antic
- Preu del metre quadrat d'habitatge al nucli antic

12. Quadre d'indicadors per mesurar i fer el seguiment dels resultats assolits i del grau de consecució dels objectius de l'operació. Els indicadors han d'estar alineats amb els indicadors del PO FEDER de Catalunya 2014-2020. S'han d'assenyalar els valors a l'inici i la previsió del que es vol assolir l'any de finalització.

Indicadors d'Impacte econòmic, turístic i social		Valor objectiu 2018	Valor objectiu 2021	Valor objectiu 2023
I.E.1	Nombre de nous llocs de treball directes	0	1	1
I.E.2	Nombre de nous projectes d'emprenedoria	0	5	15
I.E.3	Nombre de pernoctacions als establiments hotelers	115.000	125.000	130.000
I.E.4	Taxa anual d'ocupació hotelera	37%	45%	50%
I.E.5	Recaptació per taxa turística	24.000 €	29.200 €	32400 €
I.E.6	Import de la inversió privada nova	0	250.000	750.000
I.E.7	Evolució del VAB turístic	125M€	130M€	135M€
I.E.8	Pes del PIB turístic ajustat	5,4%	7%	7,5%
I.E.9	Nombre de places hotelers	748	800	860
I.E.10	Pes de les activitats turístiques sobre el total de l'ocupació	18%	19,5%	20%
I.E.11	Visites al conjunt dels Jardins del Príncep	5000	5900	6500
I.E.12	Visites jaciment Tortosa Cota_0	0	3000	3500
I.E.13	Visites de grups a Tortosa Cota_0	0	10	15
I.E.14	Visites de grups als Jardins del Príncep	14	20	23

I.E.15	Empreses amb acreditació SICTED	0	1	3
I.E.16	Empreses amb visites guiades als Jardins del Príncep	1	2	3
I.E.17	Empreses amb visites guiades a Tortosa Cota_0	0	2	3
I.E.18	Empreses amb lloguer de piragües des de Tortosa	0	1	2
I.E.19	Empreses que ofereixen navegacions a l'Ebre per Tortosa	1	1	2
I.E.20	M2 de sòl rehabilitats en l'operació	0	6.604	6.604
I.E.21	M2 de rehabilitació arqueològica en l'operació	0	1385	1385
I.E.22	Nombre d'esdeveniments organitzats, per entitats públiques i privades	15	20	25
I.E.23	Nombre de llars al nucli antic	2.368	2.375	2.390
I.E.24	Preu del m2 d'habitatge al nucli antic (*)	537 €	550 €	575 €

(*) Segons dades www.idealista.com

Indicadors de Comunicació de destí		Valor objectiu 2018	Valor objectiu 2021	Valor objectiu 2023
I.C.1	Visites úniques web de turisme	50.000	60.000	65.000
I.C.2	Nombre de Rodes de Premsa, notes i monogràfics dedicats a promoció de la destinació	5	15	20
I.C.3	Famtrips i Presstrips	3	6	8
I.C.4	Accions de promoció de destí (fires, workshop, etc.)	1	5	7
I.C.5	Nombre de fulletons i guies de la destinació distribuïts	10.000	13.000	15.000

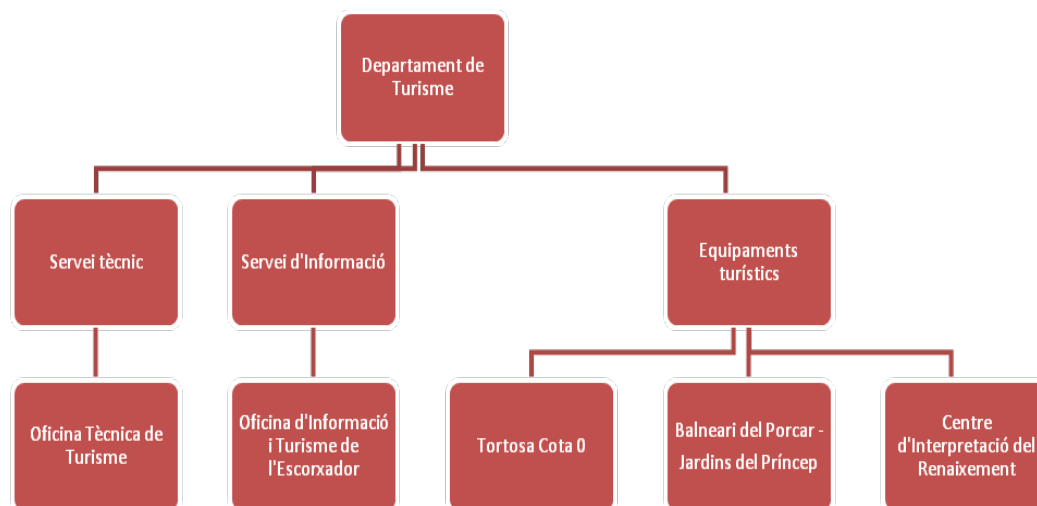
13. Model de gestió una vegada finalitzada l'operació. Si l'operació és generadora d'ingressos, pressupost detallat d'ingressos i despeses dels set anys posteriors a l'entrada en funcionament.

La gestió dels equipaments **Tortosa Cota_0** i la **Casa de les 3 cultures** serà directa i, per tant, l'ajuntament de Tortosa assumirà les despeses de manteniment i subministres. Pel que fa a la seva gestió operativa, ambdues instal·lacions dependran del Departament de Turisme de l'ajuntament, que gestiona l'Oficina d'Informació i Turisme de l'Escorxador²³, els Jardins del Príncep i els Reials Col·legis/Centre d'Interpretació del Renaixement.

Com s'ha indicat en la descripció de l'operació, Tortosa Cota 0 serà gestionada des de l'oficina de turisme de l'Escorxador, on s'hi vendran les entrades i de manera telemàtica es permetrà l'accés a les persones amb tiquet (val a dir que la distància entre els 2 equipaments és de 150 m). Per la seva banda, la Casa de les 3 cultures s'integra en el conjunt dels Jardins del Príncep, que funciona també com a punt d'informació turística i disposa de personal assignat per a la seva obertura, tancament, venda d'entrades i informació. Per tant, les persones que adquireixen les entrades dels Jardins del Príncep, podran visitar un recurs més, juntament als que ja en formen part²⁴. Amb aquests nous equipaments, el departament de Turisme quedarà configurat de la següent manera:

²³ Actualment aquesta oficina és l'Oficina de Turisme de Catalunya a les Terres de l'Ebre, gestionada directament per l'ajuntament de Tortosa, però que funciona en conveni amb la Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya, que aporta el 47% dels costos i un tècnic A1, responsable de l'oficina.

²⁴ Els Jardins del Príncep estan compostos pels jardins pròpiament dits, un museu d'escultures a l'aire lliure de Santiago de Santiago, el brollador de l'Esperança, de principis del segle XX, i un tram visitable de la muralla del segle XIV.

Com es dedueix de l'explicació anterior, la incorporació dels nous recursos turístics no implica un increment en la despesa de personal, doncs la seva obertura i tancament serà assumida per l'equip humà ja existent.

Pel que fa al preu d'entrada, per accedir a Tortosa Cota 0 es cobrarà una entrada general de 3 €, el mateix preu que la de la resta dels equipaments turístics, i als Jardins del Príncep ja es cobra entrada del mateix preu. També hi ha diferents tarifes reduïdes (2€, 1€ o gratuïtat) per a diferents col·lectius o grups de més de 50 persones, que tenen una tarifa de 50 € per grup.

Previsió ingressos															
Tortosa Cota 0	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026		Total Import
	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	
Entrades 3 €	1.000	3.000,00	1.050	3.150,00	1.103	3.309,00	1.158	3.474,00	1.216	3.648,00	1.277	3.831,00	1.341	4.023,00	24.435,00
Entrades 2 €	500	1.000,00	525	1.050,00	551	1.102,00	579	1.158,00	608	1.216,00	638	1.276,00	670	1.340,00	8.142,00
Entrades 1 €	75	75,00	79	79,00	83	83,00	87	87,00	91	91,00	96	96,00	101	101,00	612,00
Entrades 0 €	1.500	0,00	1.575	0,00	1.654	0,00	1.737	0,00	1.824	0,00	1.915	0,00	2.011	0,00	0,00
Entrades 50	20	1.000,00	21	1.050,00	22	1.100,00	23	1.150,00	24	1.200,00	25	1.250,00	26	1.300,00	8.050,00
Total	3.095	5.075,00	3.229	5.329,00	3.391	5.594,00	3.561	5.869,00	3.763	6.155,00	3.926	6.453,00	4.123	6.764,00	41.239,00

Casa 3 cultures															
		Imputables a 3C				0,30									
		Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import	Entrades	Import
Entrades 3 €	800	2.400,00	1.680	5.040,00	1.764	5.292,00	1.852	5.556,00	1.945	5.835,00	2.042	6.126,00	2.144	6.432,00	36.681
Entrades 2 €	650	1.300,00	1.366	2.732,00	1.434	2.868,00	1.506	3.012,00	1.581	3.162,00	1.660	3.320,00	1.743	3.486,00	19.880
Entrades 1 €	20	20,00	42	42,00	44	44,00	46	46,00	48	48,00	50	50,00	53	53,00	303
Entrades 0 €	1.200	0,00	2.520	0,00	2.646	0,00	2.778	0,00	2.917	0,00	3.063	0,00	3.216	0,00	0
Entrades 50 €	6	300,00	12	600,00	13	650,00	14	700,00	15	750,00	16	800,00	17	850,00	4.650
Total	2.676	4.020,00	5.620	7.814,00	5.901	8.204,00	6.196	8.614,00	6.506	9.795,00	6.815	10.296,00	7.156	10.821,00	59.564
Imputables 30%		1.206,00		2.344,20		2.461,20		2.584,20		2.938,50		3.088,80		3.246,30	17.869,20

Previsió de despeses directes								
Cota_0	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Total 7 Anys
Electricitat	3.500,00 €	3.675,00	3.858,75	4.051,69	4.254,27 €	4.466,99	4.690,33 €	
Aigua	500,00 €	515,00	530,45	546,36	562,75 €	579,64	597,03	
Neteja	1.440,00 €	1.483,20	1.527,70	1.573,53	1.620,73 €	1.669,35	1.719,44 €	
Alarma	1.920,00 €	1.920,00	1.920,00	1.920,00	1.920,00 €	1.920,00	1.920,00 €	
Total	9.380,00 €	9.614,20	9.858,90 €	10.114,58	10.381,76 €	10.660,98	10.952,80 €	70.963,21

3 Cultures	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Total 7 Anys
Electricitat	3.500,00 €	3.675,00	3.858,75 €	4.051,69	4.254,27 €	4.466,99	4.690,33 €	
Aigua	500,00 €	515,00	530,45 €	546,36	562,75 €	579,64	597,03 €	
Neteja	869,52 €	895,61	922,47 €	950,15	978,65 €	1.008,01	1.038,25 €	
Alarma	1.920,00 €	1.920,00	1.920,00 €	1.920,00	1.920,00 €	1.920,00	1.920,00 €	
Total	8.809,52 €	9.026,61	9.253,67 €	9.491,20	9.739,68 €	9.999,63	10.271,61 €	66.591,92

Mapping	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Total 7 Anys
Electricitat	2.500,00 €	3.500,00	3.675,00 €	3.858,75	4.051,69 €	4.254,27	4.466,99 €	
Alarma	2.000,00 €	1.920,00	2.900,00 €	2.900,00	2.900,00 €	2.900,00	2.900,00 €	
Mateniment	1.000,00 €	1.030,00	1.060,90 €	1.092,73	1.125,51 €	1.159,27	1.194,05 €	
Total	5.500,00 €	6.450,00	7.635,90 €	7.851,48	8.077,20 €	8.313,55	8.561,04 €	52.389,16

Per tant, el projecte generarà ingressos, però no ingressos nets (s'adjunta a SIFECAT còpia de full d'excel que ho demostra). De fet, els ingressos generats són insuficients per cobrir els costos directes de manteniments dels 2 equipaments, ja que el seu efecte dinamitzador no es valora en base a les despeses que generen per aquests conceptes.

Les altres actuacions, la posada en valor de l'entorn de la catedral i el Passeig de les Cultures, passaran a formar part de la via pública, i, com a tal, el seu manteniment és assumit per l'ajuntament de Tortosa. Finalment, el *Mapping* és gratuït, atès que es projecta sobre la catedral, a l'aire lliure i accessible per a tothom.

14. Descripció de les accions de millora destinades a fomentar la igualtat d'oportunitats.

14.1. Accions en el marc de la implementació del projecte

L'Ajuntament de Tortosa ha aprovat aquest 2018 el Pla de Polítiques de Dones de la Ciutat de Tortosa 2018-2021 amb l'ànim de lluitar contra la discriminació, tant directa com indirecta, i aconseguir la igualtat formal, efectiva i real entre homes i dones. Particularment, el pla defineix el següent objectiu:

Impulsar, reforçar, incorporar i promoure la perspectiva de gènere a les iniciatives de caràcter social, econòmic, polític i cultural de la població tortosina, que permeti oferir una mirada alternativa a la visió androcèntrica, reconstruir conceptes, actituds, millorar l'aproximació a les necessitats de la població, trencant els desequilibris existents i millorant la igualtat de les intervencions i el seu impacte a les dones per contribuir a una societat més democràtica i igualitària

La implementació del Pla coincidirà en el temps amb l'execució del projecte FEDER i per tant totes les accions que s'hagin de dur a terme d'acord amb el Pla de Polítiques de Dones seran d'obligada implementació en les actuacions d'aquest projecte.

Alguns conceptes que es deriven de la implementació del Pla són:

- Igualtat de tracte: prohibició expressa de discriminació, directa o indirecta, donant un tracte igualitari a totes les persones en qualsevol àmbit de la vida política, social i econòmica.
- Igualtat d'oportunitats: capacitat legal, social i política de dones i homes per mobilitzar i gestionar recursos de tot tipus en condicions igualitàries.
- Equitat de gènere: capacitat perquè homes i dones, i més enllà de la igualtat d'oportunitats, accedeixin a iguals resultats.

Per tal de fer efectiu el Pla, s'estableixen una sèrie de mecanismes d'aplicació que han de garantir l'assoliment dels objectius i els resultats que es plantegen, entre els quals, la modificació directa d'actituds, comportaments i valors. Aquests mecanismes són:

1. Compromís organitzacional. La igualtat en el centre de les polítiques i implicació. Compromís, voluntat i responsabilitat de tots els agents implicats en el desenvolupament de polítiques públiques sota els principis indicats.
2. Recursos humans i materials. Formació en igualtat entre homes i dones com a element clau per a l'èxit del Pla i que permeti comptar amb un equip que disposi de capacitat tècnica i personal especialitzada en matèria d'igualtat, que disposi de funcions clarament definides, recursos i capacitat de decisió.
3. Participació ciutadana. Participació de persones expertes i col·laboració amb entitats i persones especialitzades en matèria de gènere, així com amb les associacions de dones dels grups destinataris.
4. Desenvolupament d'instruments i processos sensibles al gènere. Metodologia integrada de gènere, avaluant prèviament i analitzant les necessitats, executant accions concretes i avaluant l'impacte de gènere per redefinir el conjunt de mesures, procediments i eines proposades inicialment.

Pel que fa a l'obligació del compliment de la normativa, en relació als treballs de tercers – subcontractats –, en el marc d'aquest projecte FEDER a partir de la resolució de la convocatòria, l'Ajuntament establirà un mecanisme de selecció per a la subcontractació dirigit a l'assoliment d'aquest objectiu. Aquest mecanisme s'articula a través de les següents dues mesures:

- El compliment de la normativa vigent serà necessari per a poder participar en un procediment de licitació. Per tant, les empreses obligades a disposar de pla d'igualtat, caldrà que demostrin que el

tenen aprovat i vigent. Per altra banda, per a les empreses que no tinguin l'obligació legal de tenir-lo, es farà declarar la voluntat de les empreses de garantir la igualtat d'oportunitats entre homes i dones i la no discriminació per raó de gènere.

- S'utilitzarà com a criteri de desempat entre dues ofertes que hagin tingut el mateix resultat de l'avaluació el fet de disposar d'un pla d'igualtat vigent.

14.2. Accions pel que fa al contingut de l'operació

Tortosa Cota_0

La museïtzació del jaciment es realitzarà desenvolupant recursos que compreguin una atenció a la diversitat i que permeti que puguin ser gaudides, compreses i experimentades per un públic el més variat possible. Així doncs, es preveuen els següents elements:

- Recursos orientats a persones amb dificultats auditives. Els vídeos de les personatges-guia tindran una versió expressa presentada en llenguatge de signes. Així mateix, en el vídeo de l'espai 1, més de caire genèric, amb continguts que dificulten la inserció dels llenguatge de signes, serà subtitulat en tots els 4 idiomes previstos.

Recursos orientats a persones cegues com taules informatives en llenguatge Braille i il·lustracions o esquemes en relleu.

Passeig de les Cultures

Com hem vist en l'actuació 'El passeig de les cultures', una de les seves accions és la de complementar el recorregut històric, amb la seva **interpretació, a través** d'un conjunt d'escultures que representen diferents **personatges i fets històrics o mítics** cabdals. La tria del conjunt de personatges o fes s'ha produït **en base a la realitat** i per tant tenint en compte el pes de cada personatge o fet, cosa que implica fer un exercici d'identificació i **exclusió d'idees sexistes preconcebudes, que habitualment impliquen la pèrdua de visibilització del paper de la dona** i d'allò que s'identifica com a femení.

En aquest sentit, a sota relacionem alguns dels exemples de personatges o fets marcadament femenins que són objecte d'escultura i per tant d'interpretació històrica a través de les seves realitats:

- Pòrcia Eufrosine, segle II. Va encomanar la Làpida funerària de la barca, que és un dels objectes artístics clàssics de més rellevància i de gran qualitat i representativa de Tortosa, i està exposada en el Museu de Tortosa. Es tracta d'una estela funerària amb una barca, dedicada al seu marit, soldat de l'armada imperial, mort en servei.
- Meliosa, segle VI. Era una jove jueva, filla de Judà i de Maria. És cèlebre per la seva làpida trilingüe del segle VI, gravada en hebreu, grec i llatí i ubicada a la Catedral de Tortosa. És sens dubte un objecte d'altíssim valor cultural i patrimonial.
- L'Ordre de l'Atxa, segle XIII. És una llegenda en base a la qual les dones de Tortosa tenien certs privilegis gràcies a que en temps de la conquesta cristina elles soles van defensar la ciutat d'un contraatac àrab.
- Maria Griñó, segle XIX. Mare del general carlí Ramon Cabrera, va ser afusellada de manera injusta només per ser mare de qui era.

D'altra banda, per tal d'impulsar la inclusió de les persones cegues, el **text principal de cada escultura serà traduït a llenguatge Braille**. Així mateix, la pròpia escultura està tallada en làser, de manera que el resultat és una figura en dos dimensions, però amb la seva silueta practicable, per tal que els persones invidents puguin recórrer-la amb les mans i percebre la forma.

15. Operacions emmarcades en els objectius específics 6.3.1 i 6.3.2

15.1 Descripció de la preservació del patrimoni cultural catalogat per augmentar la competitivitat de l'oferta turística catalana i reactivar l'economia en zones especialment deprimides (cal especificar si es disposa d'un pla de gestió turística del territori en qüestió).

L'operació proposada consisteix en l'adequació de l'entorn de la Catedral i de les muralles del Castell de la Suda, apart d'un espai del Balneari del Porcar amb la instal·lació de la Casa de les tres cultures.

És de summa importància per a la recuperació del patrimoni de la ciutat la construcció del Passeig de Ronda per la cara Est del Castell de la Suda, situat sobre el barri del mateix nom i seguint el passeig ja restaurat pel costat Oest del Castell. Es tracta d'un espai públic, qualificat urbanísticament com a sistema de parcs i jardins urbans, el qual ha de permetre, un cop realitzat, contemplar el conjunt de la muralla en tota la seva extensió. Es tracta per tant d'una intervenció en terrenys declarats com a Conjunt històric artístic i confrontants amb un element, com ho són la **Catedral de Santa Maria i el Castell de la Suda, declarats com a Bé Cultural d'Interès Nacional**.

Zona especialment deprimida

Actualment la situació en aquesta part de la ciutat està fortament degradada a tots els nivells: a nivell econòmic, comercial o de serveis, a nivell social i a nivell urbanístic. No és objecte d'aquest projecte fer un diagnòstic més detallat que el ja estudiat en documents anteriors com el PINCAT, però sí que la proposta realitzada es fonamenta en l'observació de greus mancances a nivell tècnic i urbanístic que la reurbanització ha de resoldre.

Les edificacions també estan fortament deteriorades, la majoria en ruïna, algunes enderrocades, i hi ha algunes en condicions d'estabilitat insuficient, que estan ocupades en condicions d'habitabilitat inacceptables. L'estat actual dels carrers, pel que fa als paviments, és precari, carrers esquerdats i alguns sense paviment.

Aspecte econòmic i manteniment de les inversions

L'impacte econòmic de la proposta d'urbanització, encara que genera una creació d'ocupació directa durant el temps que dura l'execució de les obres, que cal valorar-la positivament, va més enllà, ja que el que es pretén amb les mateixes és regenerar tota la zona promovent la cohesió social i cultural dels habitants de la zona, perquè repercuteixi en un important impacte econòmic que al seu torn, contribueixi a incrementar l'atractiu turístic de la ciutat, i a la consegüent creació d'empreses i d'ocupació en el sector del turisme.

Durant els últims anys, l'Ajuntament de Tortosa i la Generalitat de Catalunya han dut a terme un Pla de Foment Turístic en el qual s'han invertit un total de 900.000 €, que han servit per realitzar diverses accions de promoció turística que han redundat en un major nombre de visitants a la ciutat. Així, l'any 2013 el nombre de visitants atesos als punts d'informació turística que gestiona l'Ajuntament ha estat de 20.203 persones, i l'any 2017, 34.665 visitants, fet que suposa un augment del 71% de visitants a la ciutat (14.462).

Més enllà de les xifres anteriors, durant els últims anys s'han produït tot un seguit de fenòmens empresarials que avalen la potencialitat del sector turístic a Tortosa:

- Major nombre de restaurants que obren en diumenges i festius
- Increment del nombre de places d'allotjament
- Increment en els percentatges d'ocupació de les places hoteleres

- Creació de noves empreses de serveis turístics
- Obertura de nous restaurants
- Creació de diversos negocis de restauració i serveis al nucli històric, en paral·lel a la seva recuperació urbanística.

La conservació i manteniment de l'obra, es garanteix a través dels pressupostos municipals que cada exercici aprova l'Ajuntament, per tractar-se d'una actuació a realitzar en terrenys inclosos pel planejament urbanístic dins el Sistema d'espais lliures públics i zones verdes.

La ciutat de Tortosa disposa d'un **Pla de Gestió Turística** que adreça tots aquests aspectes i que adjuntem a aquesta memòria a través de la plataforma SIFECAT.

15.2 Descripció en cas que l'operació formi part d'alguna actuació estratègica del territori i/o sigui complementària d'alguna altra.

Tal com ha estat abastament explicat en l'apartat.7 d'aquest document, l'estratègia territorial que es persegueix amb l'operació que porta per títol **"Dertosa-Turtuxa-Tortosa: una ciutat, tres noms i 2000 anys"**, és la recuperació, promoció i desenvolupament del patrimoni cultural i arquitectònic de la pròpia ciutat, per tal de posar en valor la pròpia oferta i la seva singularitat, però amb la garantia de la protecció que implica l'alineació amb les estratègies globals de Turisme Cultural i Patrimonial.

Dues de les actuacions que conformen l'operació, com són **Tortosa Cota_0** (recuperació de l'entorn de la Catedral i cobriment, protecció i posada en valor del jaciment arqueològic) i **el Passeig de les Cultures** (ubicat al barri del Castell, amb la urbanització i recuperació del parc del Castell), **havien estat inclosos en el Pla Integral del Casc Antic de Tortosa, PINCAT-2005**, finançat per la Llei de Barris de la Generalitat de Catalunya, però que per diversos motius no es van poder portar a terme.

L'Ajuntament, té la voluntat de continuar amb l'estratègia de recuperació i regeneració dels barris del nucli antic i la rehabilitació i regeneració del seu patrimoni cultural, històric i paisatgístic, per tal de reforçar la seva cohesió social i territorial, que permeti potenciar l'oferta cultural i turística conjunta. El fet de portar a terme actuacions que possibiliten la realització de múltiples activitats socials i culturals a l'aire lliure i l'increment dels actius culturals que s'ofereixen, comporten un afavoriment tant en la potenciació del turisme, aconseguint un increment del nombre de visitants i la seva desestacionalització, com en la implantació d'activitats econòmiques i de serveis turístics, donant impuls a l'activitat econòmica privada en tot el nucli històric artístic de la ciutat.

Cal tenir present la gran extensió que ocupa el Conjunt Històric Artístic de Tortosa, declarat BCIN, en relació a la pròpia ciutat i, és de vital importància realitzar aquest tipus d'operacions, per tal de rehabilitar, promoure, recuperar la funció residencial i revitalitzar els seus barris, cada cop més degradats si no hi ha una implicació pública suficient que pugui arrastrar la inversió privada necessària per aconseguir-ho conjuntament.

L'ALCALDESSA

Sra. Meritxell Roigé i Pedrola
Tortosa, 3 de desembre de 2019